

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra žurnalistiky

Události 17.-27. listopadu 1989 v deníku Mladá fronta

Bakalářská práce

Tereza Pourová

Vedoucí práce: PhDr. Petr Orság

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila. Práce má 85 188 znaků (včetně mezer, bez poznámkového aparátu a příloh).

V Olomouci dne 5. května 2010

.....

Děkuji PhDr. Petru Orságovi za rady, připomínky a vedení této bakalářské práce.
Zároveň děkuji Mgr. Janě Horáčkové a svým nejbližším za podporu a povzbuzení.

Abstrakt

Název práce:

Události 17.-27. listopadu 1989 v deníku Mladá fronta

Bakalářská práce se zabývá historickými událostmi 17.-27. listopadu 1989 a jejich reflexí v příslušných číslech deníku Mladá fronta. Během prvních jedenácti dnů Sametové revoluce zaznamenává vývoj a proměnu zpravodajské skladby periodika, jehož vydavatelem je Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže. Popisuje události zvoleného období tak, jak je zaznamenali historici v odborné literatuře, a srovnává je s událostmi, které byly prezentovány v paralelních číslech deníku Mladá fronta. Tímto způsobem zjistí, do jaké míry se lišila agenda deníku od historických událostí v počátku revolučního období. Práce také sleduje postoj vydavatele k aktérům revolučních událostí a zkoumá jeho vliv na redakci. Přináší tak ucelený pohled na fungování periodika během počátku Sametové revoluce a přispívá ke studiu provozu médií během tohoto období.

The title of thesis:

The events of 17–27 November 1989 in Mladá fronta daily newspaper

The bachelor works is concerning with the historical events of 17 – 27 November 1989 and with reflection of these events in the relevant issues of Mladá fronta daily newspaper. During the first eleven days of the Velvet Revolution, the reporting system of the daily newspaper which is issued by the Central Committee of the Socialist Union of Youth registered transformation and development. It is describing the events of that particular historical period in the same way as the historians do it in the non-fiction. It also equates the events with events presented in parallel issues of Mladá fronta. In this way, it finds out, how much the agenda of Mladá fronta differed from the historical events in the beginning of the revolutionary period. The work also traces the attitude of the publisher toward the initiators of the revolutionary movement. It is also examining the publisher's influence on the editors. It therefore brings survey of the functioning of Mladá fronta during the beginnings of the Velvet Revolution and contributes to the study of the media operation during this period.

Obsah:

Úvod	6
1. Historický kontext	9
1.1 Osmdesátá léta 20. století v Evropě	9
1.2 Osmdesátá léta 20. století v Československu	10
2. Mediální provoz v době normalizace	12
3. Mediální provoz Mladé fronty	14
4. Události 17.-27. listopadu 1989	15
4.1 17. listopad 1989	15
4.2 18. listopad 1989	17
4.3 19. listopad 1989	18
4.4 20. listopad 1989	20
4.5 21. listopad 1989	24
4.6 22. listopad 1989	26
4.7 23. listopad 1989	29
4.8 24. listopad 1989	33
4.9 25. listopad 1989	36
4.10 26. listopad 1989	37
4.11 27. listopad 1989	40
5. Interpretace poznatků	43
Závěr	46
Seznam zkratk	48
Anotace	50
Seznam literatury a pramenů	51
Seznam tabulek	53
Seznam příloh	54
Přílohy	55

Úvod

V této práci se zabývám historickými událostmi 17.-27. listopadu 1989 a jejich reflexí v celostátním periodiku *Mladá fronta*. 17. listopadem 1989 začalo období tzv. Sametové revoluce,¹ které vyústilo v nenásilné svržení komunistické moci v Československu. Média během Sametové revoluce zastávala důležitou roli, protože informovala československé občany o dění v Praze a ovlivňovala veřejné mínění. Pracuji s deníkem *Mladá fronta*, který sloužil jako tiskový orgán Ústřednímu výboru Socialistického svazu mládeže (ÚV SSM). Budu sledovat, zda během prvních dnů Sametové revoluce došlo v deníku k proměně skladby zpravodajství.

Období 17.–27. listopadu 1989 volím záměrně. 17. listopadu se konala manifestace k padesátému výročí smrti Jana Opletala. Studenti během oficiálně povolené demonstrace šli v průvodu centrem Prahy. Tento průvod však byl násilně rozehnán bezpečnostními složkami policie. Policisté do studentů surově kopali a zbili je obušky. Nepřiměřený zásah téměř okamžitě odstartoval sled revolučních událostí v celém Československu. Byl zřízen Koordinační výbor studentů vysokých škol a zejména Občanské fórum (OF), které se stalo „hlasem lidu“. Desetitisíce lidí každý den demonstrovaly nejen v ulicích Prahy, ale i dalších městech v zemi. Zástupci OF vyjednávali s vládou, 27. listopadu se konala generální stávka, do které se zapojila polovina obyvatel Československa, čtvrtině obyvatel nebyla účast na stávce umožněna.² Tato masová účast signalizovala KSČ i vládě, že bude nutné v Československu zavést zásadní změny. Vzhledem k rozsahu bakalářské práce není možné popsat události celé revoluce; proto vybírám právě toto období prvních jedenácti dnů Sametové revoluce, tedy od 17. do 27. listopadu 1989, resp. od 18. do 28. listopadu 1989.³ Během zkoumání zvoleného období zjistím, zda ve zpravodajské skladbě MF dochází ke změně.

Hlavním cílem práce je popsat události období 17.-27. listopadu 1989 tak, jak je zaznamenali historici v odborné literatuře, a porovnat je s událostmi, které byly prezentovány v paralelních číslech deníku MF. V periodiku se zaměřím pouze na původní

¹ Sametovou revolucí souhrně nazýváme všechny revoluční události včetně zákroku policie na Národní třídě.

² SUK, Jiří: *Občanské fórum. Listopad-prosinec 1989. 1.díl - události*, AV ČR, Praha 1997, str. 84

³ Vzhledem k tomu, že noviny zaznamenávaly události předchozího dne, budeme vždy srovnávat např. historické události 17. listopadu s vydáním MF z 18. listopadu atd., tedy historické události 17.-27. listopadu s čísly MF z období 18. prosince–28. prosince, aby „historické“ vs. „novinové“ srovnání bylo co nejtransparentnější.

zpravodajské texty, které se týkaly Sametové revoluce.⁴ Nezmiňuji zahraniční rubriku ani přílohu kultury a sportu. Tímto způsobem dokážu určit, zda se mediální agenda MF liší od záznamu historiků v odborné literatuře. Budu sledovat, zda se ve zpravodajské skladbě ve zvoleném období vyskytly patrné rozdíly mezi jednotlivými dny. Určím poměr zpravodajských článků, týkajících se revoluce, k ostatním zpravodajským textům. Takto doložím nebo vyvrátím proměnu zpravodajské skladby MF během daného období. Zaměřím se i na hlavní stranu, která prezentovala nejpodstatnější události předchozího dne.

Sekundárním cílem práce je sledovat vývoj postoje ÚV SSM, respektive Komunistické strany Československa (KSČ), k Sametové revoluci, jejím událostem i činným osobám. Pro deník je totiž rozhodující stanovisko vydavatele, který v tomto případě určuje zpravodajskou skladbu každého čísla. Chci tak nastínit fungování periodika v období přechodu od totality k demokracii.

Tento text je tedy přehledovou studií, popisující jednotlivé dny zvoleného období a jejich reflexi v číslech MF. Hlavním zdrojem historické literatury je mi publikace Jiřího Suka *Občanské fórum*, vydaná Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd (AV) ČR.⁵

Práce, která srovnává historické události s články v periodiku MF, nebyla zatím nikým zpracována. Je možné zmínit bakalářskou práci Michaely Žákové, která se však věnuje pouze prvnímu týdnu Sametové revoluce v denících *Rudé právo* a *Svobodné slovo*, či diplomovou práci Jana Miesslerera, který popisuje roli obou deníků během celé Sametové revoluce.⁶

Obsah je strukturován do pěti kapitol. V první kapitole popíši politickou situaci osmdesátých let v Evropě i Československu. Historický kontext je důležitý k pochopení souvislostí, které vedly k Sametové revoluci. V následující kapitole přiblížím mediální provoz v době normalizace, tedy období po roce 1968 do konce osmdesátých let. Tato doba pro periodika znamenala nesvobodu v podobě cenzury. Její vliv byl patrný v obsahu jednotlivých čísel i v personální oblasti v redakcích. Třetí kapitola je ve znamení historického vývoje deníku *Mladá fronta* – od dob jeho založení do konce osmdesátých let.

Ve čtvrté kapitole se již zabývám zvoleným obdobím, tedy 17.-27. listopadem, resp. 18. - 28. listopadem 1989. V jednotlivých podkapitolách chronologicky popisují

⁴ Do této kategorie zařadíme i zveřejněná prohlášení organizací a spolků.

⁵ SUK, Jiří: *Občanské fórum. Listopad-prosinec 1989. 1.díl - události*, AV ČR, Praha 1997
Jiří Suk je již od roku 1992 odborným pracovníkem v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. Ve své badatelské činnosti se zaměřuje na československé dějiny 1968 - 1989 a dějiny české a československé transformace po roce 1989. In: <http://www.usd.cas.cz/cs/pracovnici/jiri-suk>, cit. 24.4.2010

⁶ ŽÁKOVÁ, Michaela: *První týden Sametové revoluce ve vybraných denících (Rudé právo a Svobodné slovo)*, FSV UK, Praha 2008 a MIESSLER, Jan: *Dva konce jedné hegemonie: Svobodné slovo, Rudé právo a 17.listopad 1989*, FSS MUNI, Brno 2007

události daného dne tak, jak je zaznamenali historici v odborné literatuře. Tyto události srovnávám se zpravodajskými texty MF z následujícího dne. Zaznamenávám počet událostí, týkajících se Sametové revoluce, a celkový počet zpravodajských textů. V páté kapitole zjištěné počty zaznamenám do přehledných tabulek. Zaměřím se na celé číslo, ale i hlavní stranu, a vyjádřím procento, které náleží zpravodajským textům, týkajících se Sametové revoluce.

Do příloh zařadím titulní strany čísel MF z období od 18. do 28. listopadu. V práci budu na jednotlivé titulní strany odkazovat a propojovat tak text s obrazem.

Výsledkem této práce by mělo být účelné srovnání historických událostí zaznamenaných v odborné literatuře a agendě MF. Ve zvoleném období budu také sledovat vývoj zpravodajské skladby deníku Mladá fronta a zjistím, zda v tomto směru prošel proměnou.

1. Historický kontext

1.1 Osmdesátá léta 20. století v Evropě

Generálním tajemníkem komunistické strany v Sovětském svazu (KSSS) se 11. března 1985 stal Michail Gorbačov. Tato volba měla důsledky nejen pro Sovětský svaz, ale i pro celou Evropu. Gorbačov od začátku usiloval o zásadní reformu sovětské společnosti. „Nyní budeme dělat skutečně to, co už dávno prohlašujeme – důsledně dodržovat zásadu rovnoprávnosti a nezávislosti, což zahrnuje odpovědnost každé strany za vývoj ve vlastní zemi...,” prohlásil na pohřbu svého předchůdce, Konstantina Ustinoviče Černěnka.⁷ Gorbačov, nový reformátor SSSR, zavedl důkladné reformy, které měly Sovětskému svazu pomoci z politické a ekonomické krize.⁸

Rok 1985 znamenal uvolňování poměrů v socialistických zemích. Gorbačov se těšil velké oblibě u obyčejných lidí, ale představitelé komunistických stran jeho revoluční změny neschvalovali a stavěli se k nim nedůvěřivě. Tato nedůvěra se ukázala jako opodstatněná; vždyť během dvou let došlo k pádu komunismu ve všech zemích východního bloku.

V březnu roku 1989 se v Maďarsku konaly volby, které s přehledem vyhrálo Maďarské demokratické fórum. „Již v únoru 1989 navrhla MSDS⁹ v duchu mezinárodního uvolnění zrušit hraniční pásmo a zlikvidovat zábrany na hranici s Rakouskem. Původní termín k 1. lednu 1990 byl zkrácen a demontáž začala již v květnu 1989. To byl podnět k exodu východoněmeckých občanů, kteří se uchýlili do azylu na budapeštské velvyslanectví SRN.”¹⁰ Maďarsko-západoněmecká jednání o řešení této otázky skončila 11. září 1989 povolením vycestování do Spolkové republiky Německa – tisíce občanů Německé demokratické republiky (NDR), kteří toho okamžitě využili, nepůsobily rozkladně jen na režim NDR, ale nemenší účinek měli i v Maďarsku.

V noci z 11. na 12. září mohli do Rakouska legálně odejít první emigranti. Toto opatření bylo předznamenáním pádu komunismu v Evropě. V říjnu na sjezdu Maďarské socialistické dělnické strany si členové sami odsouhlasili zánik své strany a ustanovili

⁷ PACNER, Karel: *Osudové okamžiky Československa*, 2.vyd., Albatros, Praha 2001, str. 400

⁸ Jedná se hlavně o reformy nazvané „perestrojka” (přestavba), která zahrnovala prohloubení ekonomické reformy a nově i politické reformy a „glasnost” - znamenala informační otevřenost a transparentní veřejnou politiku. In KŘEN, Jan: *Dvě století střední Evropy*, Argo, Praha 2005, str. 918

⁹ Maďarská socialistická dělnická strana (pozn. autora)

¹⁰ KŘEN, Jan: *Dvě století...c.d.*, str. 955, 956

stranu novou, nazvanou Maďarská socialistická strana. Vládní činitelé sepsali a uzákonili novou ústavu, zaručující svobodu a demokracii. 23. října byla novým prozatímním prezidentem Mátyásem Szűrösem vyhlášena Maďarská republika – tak skončila čtyřicetiletá éra Maďarské lidové republiky.

V Polsku již od roku 1980 fungoval odborový svaz Solidarita, který založil Lech Walesa, Tadeusz Mazowiecki, Bronislaw Geremek, Jacek Kuroň, Adam Michnik aj. V průběhu osmdesátých let byly v zemi pořádány masové demonstrace, které zastrašily i vládu. Ovšem jen do té doby, než se k moci dostal diktátorský generál Jaruzelski, který nechal členy Solidarity pronásledovat. Když v roce 1988 svaz začal opět fungovat a pořádat demonstrace, vláda ho zlegalizovala a s jeho vůdci začala vyjednávat. V roce 1990 byly uspořádány volby, které Solidarita v čele s Walesou vyhrála. Polsko tak získalo nejen svobodu, ale i nového prezidenta.

Jednou z nejvýznamnějších událostí osmdesátých let byl však pád Berlínské zdi a komunismu v bývalé NDR. Po návštěvě sovětského prezidenta Gorbačova na začátku října 1989 propukly ve východním Německu obrovské demonstrace; zastavit je nemohli ani policisté. Na konci měsíce byl svržen dosavadní generální tajemník německé KS Erich Honecker. V noci z 9. na 10. listopadu byl dobyt symbol rozdělení Evropy, Berlínská zeď. Desetitisíce východních Němců tak mohly po 28 letech svobodně vkročit do Západního Německa.¹¹

1.2 Osmdesátá léta 20. století v Československu

Na konci osmdesátých let se Československo zmítalo v ekonomické krizi. Nestabilní hospodářská situace a nespokojenost s politickým systémem se týkala většiny obyvatelstva v Československu. Po zvolení Gorbačova mnozí viděli náznak nového začátku v jeho reformách, které zaváděl v SSSR. Václav Havel vystihnul období slovy: „*Jakmile začal Gorbačov prosazovat reformy, říkal jsem si, že je to asi předehra konce komunismu. Ale nevěděl jsem, jestli ten konec přijde za pět, deset či patnáct let, ani jakou souhrou okolností se to stane. Ovšem nadcházející zhroucení tohoto systému mně bylo víceméně jasné.*”¹² Když Gorbačov v dubnu 1987 přijel navštívit Československo, mnozí očekávali jeho omluvu za sovětskou okupaci v srpnu 1968. Generální tajemník KSSS tak neučinil a

¹¹ V kapitole 1.1 vycházíme především z publikace KŘEN, Jan: *Dvě století...c.d.*

¹² PACNER, Karel: *Osudové okamžiky...c.d.*, str. 402

vůbec se do československé politiky nevměšoval. Generálním tajemníkem ÚV KSČ se v prosinci 1987 po odchodu Gustava Husáka z této funkce stal Miloš Jakeš, který do té doby zastával funkci předsedy kontrolní a revizní komise KSČ.

Během osmdesátých let se aktivizovaly opoziční skupiny. Zlom však nastal již vydáním Charty 77.¹³ Na začátku osmdesátých let vznikaly protirežimní hnutí a spolky, v druhé polovině osmdesátých let jejich činnost kulminovala.¹⁴ V lednu 1989 u příležitosti výročí úmrtí Jana Palacha přicházeli na Václavské náměstí lidé, kteří chtěli uctít jeho památku. Období od 15. do 20. ledna bylo prohlášeno za týden pietních shromáždění, později získalo označení „Palachův týden“. Hned druhý den, 16. ledna, byl na Václavském náměstí zatčen Václav Havel. Proti jeho zatčení se zvedla vlna odporu. Nezávislá Iniciativa vědeckých pracovníků shromáždila několik tisíc podpisů pod prohlášení proti zatčení demonstrantů a zaslala jej předsedovi ČSSR Ladislavu Adamcovi. Kardinál František Tomášek poslal Adamcovi dopis, ve kterém kritizoval brutální postupy Veřejné bezpečnosti vůči demonstrantům. Během celého Palachova týdne bylo pozatýkáno přes 1400 lidí včetně náhodných chodců a cizinců, což vyvolalo kritiku v zahraničních médiích.

V červnu 1989 zorganizovali členové hnutí Charty 77 protirežimní iniciativu v podobě petice Několik vět. Signatáři požadovali propuštění politických vězňů, svobodnou činnost sdělovacích prostředků a nezávislých iniciativ a také veřejné diskuse o rozporuplných tématech (rok 1968, jaderná energetika, atd.). Petici podepsalo v období června až listopadu na 40 000 lidí, včetně veřejně známých osobností. „*Všechny významné dokumenty vydávala Charta společně s ostatními občanskými iniciativami, poprvé protest proti tzv. zákonným opatřením na obranu právního pořádku v březnu 1989. Jako téměř každý rok, v r. 1989 dokonce třikrát, 3. července, 2. října, 11. listopadu, žádala Charta spolu s ostatními iniciativami odchod vojsk Varšavské smlouvy z Československa. Charta a ostatní iniciativy připravovaly manifestaci k 10. výročí Dne lidských práv, ale události dostaly živelný průběh už 17. listopadu na studentské manifestaci.*“¹⁵

¹³ Listinu Charta 77 vydala volná, neformální iniciativa Charta 77. Jejími autory byly Václav Havel, Jiří Hájek, Jiří Němec, Ladislav Hejdiánek, Zdeněk Mlynář, Pavel Kohout, Petr Uhl a Ludvík Vaculík. Chartisté požadovali dodržování lidských a občanských práv, k čemuž se ČSR zavázala při podepsání Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) v Helsinkách ze srpna 1975. In: /online/ BLAŽEK, Petr: *Podpisy. Prohlášení Charty 77 (1977-1989)*, <http://libpro.cts.cuni.cz/charta/>, cit. 27.4.2010

¹⁴ Jako první bylo založeno hnutí Demokratická iniciativa (1987), později Hnutí za občanskou svobodu, které 28.10. 1988, předneslo před shromážděním na Václavském náměstí manifest Demokracie pro všechny. V tomto spolku působilo mnoho signatářů Charty 77. Ze sto dvaceti šesti prvních signatářů manifestu bylo sedmdesát osm chartistů. In: *Charta 77 v zápase o lidská práva a občanskou svobodu*, In: <http://www.charta2007.cz/>, cit. 3.2.2010

¹⁵ CÍSAŘOVSKÁ, Blanka: *Charta 77*. In: *Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989*, AV ČR, 1998-2000, dostupné z http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf, str. 672

2. Mediální provoz v době normalizace

Pro média znamenal rok 1968 zásadní zlom. Ještě na počátku srpna vlivem Pražského jara byla československá média téměř zcela svobodná. KSČ sice nadále kontrolovala personální a hospodářskou politiku médií, ale cenzurovat informace již nemohla.

O tomto období píše Jakub Končelík ve Slovníkové příručce k československým dějinám 1948-1989 v kapitole Cenzura: „*V prvních dnech okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy v srpnu 1968 svobodná mediální sféra sjednocovala a do značné míry vedla společnost. Interventi se pokoušeli obsazováním sídla rozhodujících médií omezovat jejich vliv. Českoslovenští představitelé se na jednáních v Moskvě (26. srpna 1968) zavázali, že dostanou média pod kontrolu. Usnesením vlády ze 30. srpna byl zřízen Úřad pro tisk a informace, který měl jednotně řídit, kontrolovat a usměrňovat média a pracovat zároveň jako informační a konzultativní středisko předsednictva vlády pro styk s redakcemi.*”¹⁶ 13. září 1968 byl schválen zákon, který zpřesnil funkci úřadů pro tisk a informace. Po necelých třech měsících svobody tisku tak poslanci odhlasovali zákon, který znovu umožnil cenzuru a rozšířil systém sankcí proti vydavatelům.

V dubnu 1969 byl do čela KSČ zvolen Gustav Husák. V souvislosti s federalizací byl téhož roku Úřad pro tisk a informace rozdělen na Český úřad pro tisk a informace a Slovenský úřad pro tisk a informace. Během následujících měsíců se z médií staly nástroje politiků. V redakcích probíhaly personální čistky, i dobrovolné hromadné odchody novinářů. Do čela médií byli normalizační vládou dosazeni členové KSČ, kteří do Strany vstoupili po roce 1968. V průběhu let 1968-1971 došlo ke zrušení registrace u 156 periodik. Nejvýznamnějšími periodikem období normalizace bylo Rudé právo, tiskový orgán ÚV KSČ, které určovalo základní agendu a stranickou linii. Vydavatelé ostatních českých celostátních deníků lze kategorizovat do tří skupin: politické strany – kromě KSČ i Československá strana lidová (*Lidová demokracie*), Československá strana socialistická (*Svobodné slovo*), dále tzv. „dobrovolné společenské organizace” - Socialistický svaz mládeže, resp. ÚV SSM (*Mladá fronta*), Revoluční odborové hnutí (*Práce*), Československý svaz tělesné výchovy (*Československý sport*), a nakonec státní orgány – Ministerstvo zemědělství (*Zemědělské noviny*) a Ministerstvo obrany (*Obrana lidu*).¹⁷

¹⁶ KONČELÍK, Jakub: *Cenzura*. In: Slovníková příručka...c.d., str. 562

¹⁷ BENDA, Josef: *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2002*, Karolinum, Praha 2007, str. 88

Během sedmdesátých let tak KSČ uplatňovala cenzuru, kontrolu personálního obsazení redakcí či určovala náklady jednotlivých periodik. Toto období přineslo do denního tisku obsahovou i formální stagnaci a jazykovou a literární chudost.

V roce 1980 byl zřízen Federální úřad pro tisk a informace, který sloužil jako hlavní cenzurní orgán federální vlády. Spíše však lze hovořit o nástroji KSČ, který šéfredaktorům každý týden nařizoval obsah a strukturu jednotlivých čísel. V dubnu 1988 byl zrušen Český úřad pro tisk a informace, jeho pravomoci částečně přešly pod ministerstvo kultury.

Na začátku osmdesátých let začaly vznikat první samizdatové literární časopisy. Můžeme zmínit například Kritický sborník, Obsah, Host, Revolver revue aj. V průběhu osmdesátých let jejich činnost narůstala na intenzitě. V roce 1988 začaly pod vedením Jana Rumla vycházet Lidové noviny. Vydavatelé usilovali o jejich úřední registraci, narazili však na odpor státních úředníků. 12. října 1989 byli Jiří Ruml a Rudolf Zeman zatčeni a obviněni z trestného činu pobuřování. Masové rozšiřování samizdatového tisku popsal Karel Pacner v knize *Osudové okamžiky Československa: „Federální úřad pro tisk a informace odhadoval, že vychází už 129 nelegálních periodik. Nejvyšší náklad zřejmě měly Lidové noviny – ročně asi 42 tisíc výtisků. Ovšem každý, kdo měl přístup ke xeroxu, je rozmnožoval dál. I v sekretariátu předsedy federální vlády. Skutečný náklad Lidových novin byl tedy mnohonásobně vyšší.*”¹⁸

Samizdatový tisk má zásluhu na tom, že se i přes tlak Státní bezpečnosti utvořil v Československu paralelní svět svobodné kultury a intelektuální diskuse, který tak mohl přežít toto „prázdné“ období.

¹⁸ PACNER, Karel: *Osudové okamžiky...c.d.*, str. 426

3. Mediální provoz Mladé fronty

Deník Mladá fronta byl založen v květnu 1945. Hlavním iniciátorem a pozdějším šéfredaktorem byl Jaromír Hořec, člen ilegální skupiny Hnutí mládeže. Toto uskupení si během okupace vyhlédlo tiskárnu v Panské ulici. V rušném období květnové revoluce Hořec a spol. obsadili budovu redakce fašistického deníku Der Neue Tag. První číslo nového deníku vyšlo 9. května, v nákladu pětadvacet tisíc. Jaromír Hořec na toto období vzpomíná v knize *Generace 45*: „*V květnových číslech Mladé fronty čteme – i pod značkami – příspěvky Grossmana, Listopada, Fleischmana, Máčka a moje. Podtitul Deník mladých lidí vydržel Mladé frontě jen do 11. května. Od 12. května pak dva dny Deník Svazu československé mládeže – takový svaz však tehdy neexistoval – a od pondělí 14. května čtou čtenáři podtitul Deník československé mládeže. [...] S jednotou mládeže to ovšem nebylo tak jednoduché, jak se nám v květnové euforii zdálo. Strany ji záhy zpolitizovaly, vyřizovaly si přes mládež svoje účty a měly na zřeteli především své stranické zájmy, na skutečných potřebách mladé generace jim záleželo míň než na včerejších dni.*”¹⁹

Po únoru 1948 se redakce setkávala se stále většími problémy, které inicioval vlastník Deníku, tedy Československý svaz mládeže.²⁰ Redaktorům cenzuroval články a vymínil si právo rozhodovat i o přijímání nových pracovníků. Z nepolitické redakce se postupně začala stávat politická. Původní redaktoři dostali výpověď nebo odešli sami. Mezi posledními zůstal právě Hořec, který celou napjatou situaci pokládal za evidentní nespravedlnost. Z redakce Mladé fronty byl odvolán 6. března 1950.

Podoba deníku byla stále více podmiňována potřeby a přáními ÚV ČSM. V roce 1953 došlo k zestátnění tiskáren a Mladá fronta se tak stala účelovým zařízením Svazu. V roce 1964 se stala hospodářským zařízením a od roku 1970 byl deník oficiálním orgánem Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže (ÚV SSM).²¹

¹⁹ HOŘEC, Jaromír, SÍGL, Miroslav: *Generace 45*, Riopress, Praha 1997, str. 21

²⁰ „Československý svaz mládeže (ČSM) byla jednotná masová politická organizace české a slovenské mládeže, řízena komunistickou stranou. Vznikla roku 1949 sloučením národních organizací československé mládeže (Svazy české, slovenské, polské mládeže a mládeže Karpat, vznikly roku 1945 rovněž jako záloha KSČ). Roku 1968 se ČSM rozpadl. Po upevnění moci KSČ v roce 1971, byl ČSM obnoven jako Socialistický svaz mládeže (SSM). Stal se jedinou oficiálně povolenou dětskou organizací s „dobrovolně povinným“ členstvím. Cílem SSM byla jednotná výchova mládeže v duchu marxismu-leninismu k „politické uvědomělosti“. Tiskovým orgánem SSM byl deník „Mladá fronta“. Mladá fronta působila jako mládežnický list při Ústřednímu výboru nejprve ČSM a pak SSM.“ In: /online/ VILDOVÁ, Marta: *O privatizaci deníku Mladá fronta*, dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/23779.html>, cit. 24.3.2010

²¹ Tamtéž

4. Události 17.-27. listopadu 1989

V této kapitole budeme porovnávat historické události zaznamenané v odborné literatuře se zpravodajskými texty v konkrétních číslech deníku Mladá fronta v období 17.-27. listopadu. Na začátku každé podkapitoly chronologicky popíšeme sled událostí daného dne tak, jak byl zaznamenán historiky. V druhé části podkapitoly se zaměříme na zpravodajské texty MF ve vydání následujícího dne. Vybíráme pouze zpravodajské texty. Získáme tak transparentní přehled historických událostí a událostí prezentovaných v periodiku, jehož vydavatelem byl ÚV SSM – orgán Komunistické strany Československa. Budeme zkoumat, zda se během prvních třinácti dnů Sametové revoluce změnila zpravodajská skladba MF a zda vliv SSM na redakci sílil nebo naopak zeslábl. Zásadní bude postoj, který zaujme ÚV SSM k událostem Sametové revoluce a jejím aktérům.

V rozboru jednotlivých vydání MF budeme odkazovat na přílohy – jsou to naskenované hlavní strany MF, se kterými v textu pracujeme. Výsledky obsahové proměny ve zpravodajství MF budeme interpretovat a prezentovat v přehledných tabulkách v následující kapitole.

4.1 17. listopad 1989

17. listopadu 1989 se v 16 hodin na pražském Albertově shromáždilo asi patnáct tisíc studentů vysokých škol k manifestaci u příležitosti 50. výročí smrti studenta Jana Opletala, zavražděného německými okupanty.²² Tuto oficiálně povolenou akci pořádali nezávislí studenti, aktivisté a pražské orgány SSM. K účasti zval leták „Vezmi s sebou květinu”. „[...] *Nechceme jen pietně vzpomínat tehdejších tragických událostí, ale chceme se aktivně přihlásit k ideálům svobody a pravdy, za něž jejich účastníci obětovali své životy. Neboť i dnes jsou tyto ideály vážně ohroženy a my se nechceme dát zahanbit svými vysokoškolskými kolegy, kteří za ně před 50 lety odvážně vystoupili.*”²³ Průvod

²² V den výročí založení Československé republiky v říjnu 1939 proběhly v Praze protinacistické demonstrace a nepokoje, kterých se zúčastnil i studenty medicíny Jan Opletal. Veřejné protesty byly nacistickým protektorátem tvrdě potlačeny. Jan Opletal byl vážně zraněn střelou do břicha a navzdory lékařské péči 11. listopadu svému zranění podlehl. In: /online/ *Jan Opletal*, dostupné z: http://opletal.skrvs.cz/index.php?page=jan_opletal, cit. 30.4.2010

²³ /online/ ŠTĀSTNÝ, Jiří: *Připomeňte si události 17.listopadu 1989 minutu po minutě*, http://zpravy.idnes.cz/pripomente-si-udalosti-17-listopadu-1989-minutu-po-minute-pij-domaci.asp?c=A091116_120725_domaci_js, cit. 30.4.2010

demonstrantů směřoval k Vyšehradu, kde bylo oficiální zakončení. Lidé však spontánně pokračovali směrem do centra města, na Václavské náměstí. Kvůli zátarasům museli demonstranti pokračovat na nábřeží a kolem Národního divadla. Mezi tím se zástup rozrostl o další tisíce lidí. U Národního divadla se demonstranti kvůli policejním zátarasům zastavili. Průvod byl uzavřen i z druhé strany – od mostu 1. máje. Lidé se tak ocitli v pasti mezi budovou Albatrosu a Mikulandskou ulicí. Před půl devátou hodinou večerní byl vydán velitelem zásahu pokyn k násilnému zákroku. Policejní kordon postupoval proti davu, kterému hrozilo ušlapání a udušení. Některým se podařilo prchat skrz propustě v koridorech, ve kterých ale byli brutálně kopáni a tlučeni. Na posilu policejním jednotkám přijely i dva obrněné transportéry. Zbytek demonstrantů byl vytlačen skrz propustě v druhém koridoru.

Po policejním zákroku na ulicích leželi zakrvácení studenti, někteří v bezvědomí. Panuje přesvědčení, že zákrok byl záměrný. *„Jak později zjistila parlamentní vyšetřovací komise, zraněno bylo na 600 lidí. V prvních třech dnech po zákroku bylo ošetřeno 95 občanů a do konce listopadu pak 162 lidí, 35 osob bylo hospitalizováno. Řada občanů ze strachu před postihem vyhledala ošetření v mimopražských nemocnicích. Poraněno bylo 43 nezletilých – nejmladšímu bylo třináct let – a 12 lidí ve věku mezi jednašedesáti a třiaosmdesáti lety. Nejvíce lidí bylo zraněno údery do hlavy a krku. Úderů do zad a břicha bylo tolik, že nebyly evidovány. Sedm lidí utrpělo těžkou újmu na zdraví – zhmoždění plic, zhmoždění mozku, poškození ledvin, zlomeniny obličejových kostí.“*²⁴

Po této události se studenti rozhodli převzít iniciativu. Zároveň však věděli, že jestliže chtějí nastartovat protesty proti tomuto zákroku a politickému systému vůbec, musí hledat spojence. *„Proto se ještě v pátek večer rozhodli obrátit se především na herce, s nimiž byli ve styku, a kteří, což bylo velkou výhodou, měli kontakty s veřejností a mohli ji ovlivňovat. Dohodli se, kdo kam půjde a bude je informovat nejen o událostech, ale zároveň požádá či přesvědčí, aby stávku podpořili.“*²⁵

²⁴ Závěrečná zpráva o činnosti společné komise sněmoven FS a ČNR pro dohled na vyšetření událostí ze dne 17.listopadu 1989 (tzv.Stankova), tisk 430, In HANZEL, Vladimír, MÜLLEROVÁ, Alena a kol.: *Albertov 16:00. Příběhy Sametové revoluce*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2009, str. 37

²⁵ OTÁHAL, Milan: *Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968 – 1989*, Dokořán, Praha 2003
V této části podkapitoly vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 43,44

V sobotním čísle mohla MF poprvé informovat o událostech páteční demonstrace. Z celkového počtu sedmnácti článků se však páteční manifestací zabývá okrajově jeden text (viz tabulka č. 1, str. 43), který ale přináší pouze krátkou zmínku o shromáždění na Albertově, nikoli už o samotném průvodu.

MF v tomto vydání především připomíná 50. výročí od smrti Jana Opletala. Průběh událostí 17. listopadu 1939 je zmíněn na titulní straně, v článku nazvaném „*A co je dneska statečnost?*“²⁶ K příležitosti tohoto výročí se studenti sešli před šestnáctou hodinou na Albertově, kde vyslechli svědectví několika pamětníků. Článek končí větou: „*Po minutě ticha za Jana Opletala se pak mohutný průvod vydal k Vyšehradu.*“²⁷ O následujících událostech, tedy o krutém zákroku policie, zde není zmínka. Lze se jen domnívat, zda tomu tak bylo z důvodu časně uzávěrky či na přání vydavatele, tedy SSM, který průvod organizoval.

4.2 18. listopad 1989

Studenti Dramatické akademie múzických umění (DAMU) a Filmové akademie múzických umění (FAMU) v Praze zahájili týdenní protestní stávkou. Studenti ostatních fakult se k nim v následujících hodinách připojili. Mnozí lidé volali po důkladném vyšetření událostí na Národní třídě a vyjadřovali studentům plnou podporu. Ti, kteří dosud mlčeli a stáli v ústraní, najednou dostali energii protestovat – vždyť policie zbilá studenty, mladé lidi, děti! „*Deprese, která mezi obyvatelstvem po zásahu převládla, se již druhého dne, tj. 18. listopadu, začala měnit v rozhořčení a odhodlání nesmířit se s daným stavem.*“²⁸

Dopoledne se sešli mluvčí Charty 77 Tomáš Hradílek, Dana Němcová a Alexandr Vondra, aby se domluvili na společném stanovisku k událostem minulého dne. Nakonec vydali politické prohlášení, ve kterém požadovali „*okamžité odstoupené těch stranických a státních činitelů, kteří jsou odpovědní za brutální postup proti vlastním občanům a zahájení celospolečenského dialogu o cestě budoucích reforem za účasti všech složek*

²⁶ fa: *A co je dneska statečnost?* In Mladá fronta, roč. 45, č. 272, 18.11.1989, str. 1-2

²⁷ Tamtéž

²⁸ OTÁHAL, Milan: *Studenti...c.d.*, str. 134

společnosti.”²⁹

Ve 14. hodin se v Realistickém divadle Zdeňka Nejedlého konala schůze studentů a zástupců pražských divadel. Herec Tomáš Töpfer přednesl návrh společného prohlášení, které žádalo vznik zvláštní komise, která by zákrok z předešlého dne řádně vyšetřila. Herci se také na základě výzvy studentů vysokých škol zapojili k protestní stávce, která byla později stanovena na 27. listopad, a zároveň vyzvali všechna ostatní divadla k podpoře. Většina pražských divadel svoje představení 18. listopadu večer zrušila. V Národním divadle místo představení Prodané nevěsty herci přečetli prohlášení českých divadelníků, poté následovala minuta ticha. Rádio Svobodná Evropa přineslo zprávu od Petra Uhla, že při demonstraci 17. listopadu zahynul student MFF UK Martin Šmíd.³⁰

Vydání MF 19. listopadu 1989 - neděle

V neděli deník Mladá fronta nevycházel.

4.3 19. listopad 1989

V noci na 19. listopadu se u Michala Horáčka setkali zástupci iniciativy Most³¹ a sestavili dokument, který obsahoval tyto požadavky „1) *zajistit naplnění ústavního článku o svobodě shromažďování atd., 2) ustanovit komisi pro vyšetření událostí 17.11., o výsledcích šetření pravdivě informovat veřejnost, 3) zajistit důstojný pohřeb případných obětí policejních represí 17.11., 4) jednoznačně se distancovat od všech forem represivního používání moci, a to jak ve vnitřních záležitostech (brutální zásah policejních složek 17.11.), tak ve vztazích mezinárodních - invaze vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR r. 1968.*“³²

²⁹ SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 45

³⁰ 19.listopadu odvysílala televize rozhovor se dvěma studenty MFF UK nesoucí jméno Martin Šmíd – zpráva tak byla dementována. Uhl byl StB obviněn z trestných činů poškozování zájmů republiky a šíření poplašné zprávy. In: SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 48

V této části podkapitoly 4.2 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 44-46

³¹ Iniciativa Most byla založena v létě 1989 Michalem Horáčkem a Michaelem Kocábem a měla umožnit dialog mezi vládou a disidenty.

³² /online/ *Sametová revoluce 1989, neděle 19.listopadu*, http://www.totalita.cz/1989/1989_1119.php, cit.11.2.2010

V 11. hodin dopoledne předseda československé vlády Ladislav Adamec přijal ve svém bytě Michaela Kocába a Michala Horáčka. Debatovali spolu o aktuální situaci a o cenzuře v médiích. Adamec poznamenal, že jeho politické projevy jsou cenzurovány Janem Fojtíkem.

Odpoledne se na Karlově náměstí shromáždilo několik tisíc lidí na podporu studentů. Další manifestace se konala také na Václavském náměstí, odkud se lidé kolem 17. hodiny vydali z Václavského náměstí na pochod centrem města, ve kterém jim bránily policejní kordony, které se nacházely na mostech.

*„Již v neděli vznikl na koleji Hvězda Pražský koordinační stávkový výbor studentů vysokých škol, jenž vydal desetibodové Prohlášení, které se v podstatě nelišilo od předchozích svolání. [...] Ve snaze získat spojence se obrátili ve zvláštním Provolání na dělníky a rolníky, jejich význam si pro další vývoj revoluce plně uvědomovali. Informovali v něm o průběhu zásahu, který byl namířen nejen proti vysokoškolákům, nýbrž i proti jejich dětem.“*³³

Během dne byly v Činoherním klubu Václavem Havlem připravovány podklady k založení Občanského fóra. Ve 20. hodin se na témže místě shromáždilo asi 300 lidí. Ten večer se konalo ustavující shromáždění Občanského fóra, které oficiálně vyhlásili ve 22. hodin jeho zakladatelé - Václav Havel, Alexandr Vondra, Jan Urban, Rudolf Battěk, Miloš Hájek, Karel Štindla aj. Největší autoritou celého fóra byl bezesporu Václav Havel. *„On byl v té době daleko víc než kdokoli jiný schopen okamžitého reagování a formulování nějakých myšlenek, úkolů a kroků. [...] Razil cestu smíru, jakéhosi pokusu dostat na tu cestu všechny, aby se zabránilo nějakým excesům.“*³⁴

Zástupci OF vznesli čtyři požadavky: *„1) odstoupení činitelů spojených s přípravou a následky intervence v r. 1968, 2) okamžité odstoupení Štěpána s Kinclm, odpovědných za zásahy policie proti manifestantům 17.11., 3) ustanovení komise s účastí OF k vyšetření zásahu, 4) propuštění všech vězňů z vězení.“*³⁵

Ve 21. hodin vystoupil v televizi předseda vlády České socialistické republiky (ČSR) František Pitra, který přednesl projev odsuzující účastníky páteční demonstrace. Studenty obvinil z narušování nastupujících reforem, organizování destabilizace a rozvratu.³⁶

³³ OTÁHAL, Milan: *Studenti...c.d.*, str. 134

³⁴ Scénárista a budoucí poradce prezidenta Havla Jiří Křížan hovoří o Havlově mimořádné autoritě. In: SUK, Jiří: *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křížovky jedné politické krize*. Prostor, Praha 2003, str. 93

³⁵ /online/ *Sametová revoluce 1989, neděle 19.listopadu 1989*, http://totalita.cz/1989/1989_1119.php, cit. 30.4.2010

³⁶ V této části podkapitoly 4.3 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 46-49

Během víkendu si redaktoři MF shromáždili informace, které se týkaly pátečního zásahu, nikoli už víkendových událostí. Číslo MF z 20. listopadu obsahuje 21 zpravodajských textů, pouze dva se vztahují k samotné demonstraci (viz tabulka č.1, str. 43). Reakcí na nepřiměřený zásah policie ze 17. listopadu se na hlavní straně (viz příloha č.2) zabývá vyjádření Městského výboru Svazu socialistické mládeže (MV SSM) a Městské vysokoškolské rady Svazu socialistické mládeže (MVR SSM). Činitelé kritizují postupy policie a žádají důkladné prošetření: „[...] *Vyjadřujeme znepokojení a rozhořčení nad dosud známými a oficiálně uveřejněnými informacemi o zraněných účastnících. [...] Připojujeme se k výzvě fakultním výborům SSM, aby se zasadili proti případným neoprávněným postihům studentů, kteří se událostí účastnili.*“³⁷

Druhým článkem, který přináší informace o demonstraci, je „*Pátrání Mladé fronty po osudech zraněných. Fáma jednoznačně vyvrácena.*“³⁸ Autoři tohoto příspěvku odkazují k údajné smrti studenta Martina Šmída při demonstraci a mapují počty zraněných a ošetřených. Navštívili nemocnici Na Františku, kde měl být údajně Šmíd hospitalizován, vyšlo však najevo, že je tato informace nepravdivá. Mladá fronta si už dále nevšimá žádných událostí uplynulého víkendu. Nezmiňuje stávkou studentů ani divadelníků, neinformuje o manifestacích ani o vzniku OF. Poprvé od páteční demonstrace však činitelé SSM otevřeně kritizují zákrok bezpečnostních složek a staví se na stranu studentů, s čímž se KSČ určitě neztotožnila.

4.4 20. listopad 1989

Stávkující studenti v noci založili koordinační stávkový výbor pražských vysokých škol s cílem rozšířit stávkovou činnost do dalších měst.

Členové Občanského fóra v Galerii U Řečických uskutečnili svoji první tiskovou konferenci, kterou do angličtiny překládala Rita Klímová. Poté se zástupci OF poprvé setkali s premiérem Adamcem. „*Setkání bylo zprostředkováno Michaelem Kocábem a Michalem Horáčkem, delegaci OF uvedl premiérův poradce Oskar Krejčí. Premiér Ladislav Adamec nepřijal ještě Václava Havla, který spolu s Rudolfem Battěkem čekal ve*

³⁷ *Společné prohlášení* In Mladá fronta, roč. 45, č. 273, 20.11.1989, str. 1

³⁸ *fa: Pátrání Mladé fronty po osudech zraněných. Fáma jednoznačně vyvrácena.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 273, 20.11.1989, str. 1

vestibulu budovy předsednictva vlády. Místo Havla byl premiérem přijat herec Jiří Bartoška.”³⁹

Představitelé MV KSČ se setkali s členy a předsedy uměleckých souborů, aby je vyzvali k obnovení provozu v divadlech. Na dopolední schůzi ÚV KSČ funkcionáři projednávali současnou politickou situaci. Odmítli výzvy studentů ke stávce a zároveň podpořili stanovisko vlády k obnovení výuky na školách. Předsednictvo České národní rady (ČNR) ve svém prohlášení mj. uvedlo: „Zabraňme činům, které jsou namířeny proti socialismu a přestavbě! Nedovolme provokatérům, aby k nám pod demagogickými hesly zavlékali stávky a demonstrace! Nedejme se strhnout do víru dramatických událostí, jejichž konce nelze dohlédnout, které by však s určitostí znamenaly znatelný pokles životní úrovně obyvatelstva a životních hodnot!“⁴⁰

Celý den však na Václavské náměstí přicházely davy mladých lidí. Vyvrcholení přišlo večer, když na náměstí zamířily průvody vysokoškoláků s transparenty v rukou. Studenti oznámili záměr stávkovat, dokud nebude prošetřen nepřiměřený páteční zásah policistů. Celkový počet demonstrujících se vyšplhal asi na dvě stě tisíc.

Nejen v Praze, ale i v dalších městech Československa se konaly manifestace na náměstích. Například v Brně na náměstí Svobody na demonstraci přišlo asi čtyřicet tisíc lidí, v centru Ostravy asi tisíc pět set lidí. V Bratislavě se konalo veřejné shromáždění v Umělecké besedě. Bylo zde přijato programové prohlášení VPN (Veřejnosti proti násilí.)⁴¹ Při odpoledním mítinku na Hviezdoslavově náměstí jej přečetl Milan Kňažko.

Studenti v Provolání k dělníkům a rolníkům Československa apelovali na jejich možné zapojení se do dvouhodinové generální stávky. Nezůstávali jen v centru Prahy, jezdili i do okrajových částí a vesnic kolem hlavního města, aby poskytli co nejúplnější informace.

V Praze se konala mimořádná plenární schůze federální vlády. Na zasedání, které trvalo šest hodin, zástupci vlád projednávali události 17. listopadu a jejich důsledky. Adamec přečetl návrh prohlášení, které vyjadřovalo politování nad událostmi pátečního večera, a zákrok policie byl hodnocen jako neadekvátní. Federální vláda však tento text zamítla, premiér poté z jednání odešel.

Zástupci sdružení Most, Horáček a Kocáb, jednali s předsedou ÚV SSM Vasilem Mohoritou o zařazení dokumentů sdružení do vydání MF. Mohorita jim otisknutí

³⁹ /online/ Sametová revoluce 1989, pondělí 20.listopadu 1989, http://totalita.cz/1989/1989_1120.php , cit. 30.4.2010

⁴⁰ SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str.51

⁴¹ Jedná se o slovenskou obdobu Občanského fóra, založenou Milanem Kňažkem, Feodorem Gálem, Petrem Zajacem a Martinem Bútozem. Tiskovým mluvčím se stal publicista Ján Budaj.

dokumentů slíbil, kromě dokumentu č.5, který obsahoval distancování se od invaze vojsk Varšavské smlouvy v r.1968 do Československa.

V podvečer se v Realistickém divadle Zdeňka Nejedlého konala schůze výboru Občanského fóra. Tiskovým mluvčím OF se stal Václav Malý. Ve 21. hodin došlo k zahájení politického dialogu mezi poradcem předsedy federální vlády Oskarem Krejčím a představiteli OF. Ten přislíbil Adamcovu účast na zítřejší schůzi, ovšem s podmínkou neúčasti Václava Havla.⁴²

Vydání MF z 21. listopadu 1989 - úterý

Skladba zpravodajských událostí se v tomto vydání mírně proměnila. Z celkového počtu jednadvaceti zpravodajských článků se již šest týká událostí Sametové revoluce, tvoří tedy téměř třetinu všech zpravodajských textů (viz tabulka č.1, str. 43). Je zřejmé, že hlavní agendu MF určuje stále SSM. Na úvodní straně je umístěno „*Prohlášení sekretariátu Ústředního výboru SSM*“⁴³, ve kterém se členové ÚV vyjadřují k plné podpoře stanoviska MV SSM a MVR SSM. „*Většina mladých lidí požaduje a podporuje zásadní a nezbytné politické reformy v naší společnosti. Možná někdy s menší soudností a větší kritičností mládí, ale upřímně. Politické řešení současné situace pokládáme za nezbytné a jediné možné už proto, že v pátek večer, stejně jako již několikrát v posledních měsících, stáli proti sobě na ulici i členové Socialistického svazu mládeže, mladí lidé.*“⁴⁴ Činitelé tedy podpořili stávkou, kterou ovšem požadovali jako prostředek k naplnění svého prohlášení a stanoviska, nikoli požadavků studentů. Snažili se o kontakt se studenty, kteří o něj nestáli. Martin Mejstřík⁴⁵ řekl: „*Tam (tj. v Obecním domě – pozn. Milana Otáhal) pro mě SSM skončilo. Respektive usoudil jsem, že svazáci mají jedinou možnost, buď naprosto podpoří studenty a vzepřou se moci (což neudělali – pozn. Milana Otáhal) anebo s nimi končíme.*“⁴⁶

O narůstající otevřenosti ke kritickým názorům na KSČ není pochyb v prohlášení o několik řádků níže. „*Přihlásili jsme se k závěrům 7. a 9. zasedání Ústředního výboru Komunistické strany Československa. Při jejich naplňování však konkrétní činy zaostávají*

⁴² V této části podkapitoly 4.4 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 49-53

⁴³ *Prohlášení sekretariátu Ústředního výboru SSM.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 274, 21.11.1989, str. 1

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ Martin Mejstřík byl členem SSM a zároveň jedním ze zakladatelů Koordinačního stávkového výboru studentů vysokých škol.

⁴⁶ OTÁHAL, Milan: *Studenti...c.d.*, str. 143-144

za slovy. Považujeme za nutné znovu zdůraznit, že není možné, aby v naší společnosti existovala navždy zakázaná témata, pro všechny situace navždy platné závěry.“⁴⁷

Následující reportáž popisuje setkání předsedy ÚV SSM Vasila Mohority se studenty na Václavském náměstí 20. listopadu odpoledne. Dle redaktora MF studenti přijali Mohoritu s jásotem a každou jeho větu odměňovali potleskem. Vyjádřil totiž stávkujícím studentům plnou podporu. Někteří bylo k jeho prohlášení však značně nedůvěřiví. „Přijetí nebylo jednoznačné, ozývaly se jednotlivé hlasy: Jak to, žes tak rychle obrátil? Nevěřte mu! a dokonce i invektiva: Kdy zhubneš?“⁴⁸

Když Mohorita vidí, že se komunistický systém pomalu rozpadá, začíná obracet. O setkání s ním se zmiňuje i Michal Horáček v knize *Jak pukaly ledy: „Vasila Mohoritu sotva poznávám. Jeho tučná tvář pod bujnými vlasy je dnes bledší než příslovečně bledá líc Kocábova. Ruce se mu lehce třesou. [...] 'Měli jsme dobrou vůl i... ano, dělali jsme i chyby, to se nedá popřít ... nám taky říkali věci, věřili jsme jim ... nebyla to pravda ... bylo to složité ...' Necháváme ho mluvit. Vypadá jako odsouzenec. Evidentně se bojí. Nevíme čeho, možná to přesně neví ani on, možná má naopak své informace. Zmizela žoviální bodrost budovatele šťastných zítřků. Proti nám sedí člověk na prahu čtyřicítky, jehož letitá perspektiva se během několika dní rozpadá. Říká nám: 'Já tu funkci vlastně nikdy nechtěl, věřte mi, klidně můžu jít dělat něco jiného.'* 'Vy nám ten MOST otisknete, že jo?' ozval se Michael. 'No ano, už jsme o tom jednali ... je to smysluplné ... hned jsem říkal, že jedině takovýhle koncept má šanci ... tady Michal to může potvrdit.' Kývnu.“⁴⁹ Požadavky sdružení MOST nakonec opravdu otištěny byly, i když bez poslední věty, která odsuzovala intervenci vojsk Varšavské smlouvy.⁵⁰

Aktuální informace o stávce na jednotlivých fakultách vysokých škol přinášejí redaktori MF, kteří se vypravili do sídla městské vysokoškolské rady. Později se vydají také na Václavské náměstí, kde se koná manifestace.⁵¹

Vláda ČSSR nezůstala s prohlášením k událostem 17. listopadu pozadu. Jedná se o jediný článek v tomto čísle MF, ve kterém zazní negativní postoj.⁵² Účastníci demonstrace jsou označeni za rušitele klidu a ničitele přestavby společnosti, o kterou se již několik měsíců vláda snaží.

⁴⁷ Prohlášení sekretariátu Ústředního výboru SSM. In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 274, 21.11.1989, str. 1

⁴⁸ tin, pro: *Bez megafonu, k lidem*. In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 274, 21.11.1989, str. 1-2

⁴⁹ HORÁČEK, Michal: *Jak pukaly ledy*, XYZ, Praha 2007, str. 75

⁵⁰ r: *Most navrhuje*. In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 274, 21.11.1989, str. 2

⁵¹ ček, rd: *Než vyšli na Václavák*. In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 274, 21.11.1989, str. 1

⁵² *Jednání vlád ČSSR, ČSR a SSR. K událostem 17. listopadu*. In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 274, 21.11.1989, str. 1

4.5 21. listopad 1989

V 13. hodin odpoledne se setkal předseda vlády Adamec s představiteli občanských kruhů. „Schůze se účastnili: poradce předsedy vlády Oskar Krejčí, [...] herec Jiří Bartoška, předseda MV SSM Martin Ulčák, místopředseda MV SSM Jan Prádl, [...] představitelé iniciativy Most Michael Kocáb a Michal Horáček, [...] a představitel OF Jan Ruml. Václav Havel se místa v delegaci dobrovolně vzdal.⁵³

Adamec slíbil, že proti stávkujícím již nebude použito žádné násilí, ale zároveň vyjádřil nesouhlas s demonstracemi a stávkami a opětovně vyzval k obnovení výuky na školách a provozu divadel. Jan Ruml Adamcovi přednesl provolání OF a požadoval řádné vyšetření událostí 17. listopadu.

„Vláda ČSR na svém mimořádném zasedání uložila ministru vnitra a životního prostředí ČSR, aby složky VB při respektování ústavních práv a svobod a udržování veřejného klidu postupovaly v souladu se zákony. Vláda vyzvala spoluobčany a studenty, aby upustili od stávek a demonstrací.“⁵⁴

Na další schůzi MV KSČ Strana přijala prohlášení k současné situaci, ve kterém mj. stálo: „Střed Prahy, pražské vysoké školy a pražská divadla se staly místem, které se snaží zneužít k zadušení nastupujících politických a ekonomických reforem opoziční, protisocialistické kruhy. [...] Tyto síly pod tlakem emocí a hysterie, evidentní manipulací, které se bohužel propůjčily i některé sdělovací prostředky, získaly vědomí velké části pražské dramatické fronty a radikalizované středoškolské a vysokoškolské mládeže. Ta se tak mimoděk, a ne z vlastní vůle a iniciativy, stává nástrojem v rukou těch, kteří chtějí rozvrat a destabilizaci, návrat před únor 1948.“⁵⁵

Ke Koordinačnímu stávkovému výboru studentů pražských vysokých škol se přidaly i mimopražské vysoké školy. Pražští studenti tohoto dne napsali dopis Všem vládám světa a OSN, který byl odpovědí na jisté zvěsti, dle kterých měly na odpolední manifestaci proti demonstrantům zasahovat ozbrojené složky. Odpoledne se na Václavském náměstí sešlo asi dvě stě tisíc demonstrantů, kterým bylo představeno Občanské fórum.

Zaměstnanci Československé televize (ČST) uspořádali v jejích prostorách na Kavčích horách protestní mítink. Prohlášení, ve kterém byla vyslovena snaha objektivně informovat o aktuálních událostech, podepsalo asi 300 zaměstnanců. Vláda se snažila

⁵³ SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 54

⁵⁴ /online/ *Sametová revoluce 1989, úterý 21.listopadu 1989*, http://totalita.cz/1989/1989_1121.php , cit. 30.4.2010

⁵⁵ SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 54

zabránit přísunu pravdivých informací do měst a vesnic, ve sdělovacích prostředcích tak docházelo ke střetům. Ve večerních hodinách pronesl na ČST projev generální tajemník ÚV KSČ Miloš Jakeš. Vyzval k pořádku a klidu v Československu a prohlásil, že KSČ nebude přestávat ve společenské přestavbě.

Kardinál František Tomášek vydal prohlášení Všemu lidu Československa, ve kterém vyjádřil podporu katolické církve všem demokratickým hnutím.⁵⁶

Vydání MF z 22. listopadu 1989 - středa

Poměr zpravodajských textů týkajících se událostí Sametové revoluce k ostatním textům se stále zvyšuje, v tomto čísle tvoří již téměř čtyřicet procent. Z celkových třiceti čtyř článků se třináct týká Sametové revoluce (viz tabulka č.1, str. 43).

Na hlavní stranu MF (viz příloha č.4) je zařazena zpráva o setkání Ladislava Adamce s představiteli občanských kruhů s titulem „*Přijmeme každou dobrou radu.*“⁵⁷ Autor článku zde popisuje průběh jednání i jeho výsledky. Ze setkání jsou vyzdviženy především výzvy Adamce ukončení stávk. „*Dialog o mnoha závažných problémech naší společnosti se ale přece nedá rozumně vést na ulici. Vraťte se do škol, začněte opět hrát v divadlech.*“⁵⁸

SSM opět zdůrazňuje své postoje k pátečním událostem v článku: „*MVR SSM Praha: Distancujeme se od provokativních prohlášení. Jsme proti násilí.*“⁵⁹ Z textu je zřejmé, že se SSM již definitivně staví na stranu studentů. Zdá se však, že studenti o spolupráci se Svazem nestojí (viz kapitola 4.4) V reportáži „*Atmosféra na vysokých školách: Nechceme žádné násilí. Posluchárny ve stávce.*“⁶⁰ redaktor MF nezaújatě popisuje předchozí den stávkujících studentů a ve spolupráci s krajskými redaktory přináší informace i z dalších vysokých škol v Československu. Krátká zpráva čtenáře informuje o zdravotním stavu zraněných při páteční demonstraci, kteří byli hospitalizováni v pražských nemocnicích.⁶¹

V tomto čísle jsou zveřejněna čtyři stanoviska - stanovisko předsednictva Českého

⁵⁶ V této části podkapitoly 4.5 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 49-53

⁵⁷ *Přijmeme každou dobrou radu.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 275, 22.11.1989, str. 1-2

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ *MVR SSM Praha: Distancujeme se od provokativních prohlášení. Jsme proti násilí.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 275, 22.11.1989, str. 1-2

⁶⁰ *Atmosféra na vysokých školách: Nechceme žádné násilí. Posluchárny ve stávce.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 275, 22.11.1989, str. 1-2

⁶¹ *Stav zraněných.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 275, 22.11.1989, str. 1

vysokoškolského ústředí SSM,⁶² ÚV SSM v Karviné,⁶³ předsednictva Ústřední rady odborů⁶⁴ a předsednictva ÚV KSS.⁶⁵ Mezi jednotlivými stanovisky je rozpor. Ústřední výbor z Karviné, předsednictvo ÚV KSS a odboráři se studenty nesouhlasí; podporují vládu, České vysokoškolské ústředí SSM naopak za studenty stojí.

Ve srovnání s historií MF informuje pouze o jedné shodné události – setkání Adamce s představiteli občanských kruhů. Nevšímá si demonstrace na Václavském náměstí, ani nezmiňuje protestní aktivity v ČST. Zaměřuje se především na stanoviska orgánů SSM. Dává důraz na krajské zpravodajství, což je vzhledem k celostátnímu dosahu pochopitelné.

4.6 22. listopad 1989

Předchozí den byly do Prahy povolány ozbrojené jednotky Lidových milicí. V noci z 21. na 22. listopadu byly však Jakešem odvolány, i přes to do Prahy přijely asi čtyři tisíce ozbrojenců.

Dopoledne se konala tisková konference OF. Zde zástupci opět přednesli své požadavky a vyjádřili nespokojenost se způsobem, jakým oficiální sdělovací prostředky (např. ČST) informovali veřejnost o událostech současných dnů. Poté Václav Havel s Petrem Oslzlým připravovali program odpolední manifestace na Václavském náměstí.

V divadle Disk se konala schůze studentů z Prahy, Brna, Ostravy, Hradce Králové a Žiliny, při které byl založen Československý koordináční a informační stávkový výbor studentů vysokých škol. Studenti určili, že každá stávkující VŠ bude mít ve výboru jednoho zástupce. Předsedou se stal Martin Mejstřík z DAMU, spolupředsedy byli zvoleni zástupci jednotlivých fakult, tiskovým mluvčím Radovan Haluzek z PřF UK. Prohlásili se za součást OF, avšak jako autonomní hnutí, rozhodující se zcela samostatně.

Na základě žádosti předsedy vlády ČSR F. Pitry začala generální prokuratura ČSR vyšetřovat příčiny zásahu policie při studentské manifestaci 17. listopadu. Pro toto vyšetřování byla ustanovena skupina lidí, protože se jednalo o složitý proces vyhledávání materiálu a vyslechnutí co největšího počtu svědků.

V odpoledních hodinách se na Václavském náměstí konala již druhá manifestace OF,

⁶² *Stanovisko předsednictva Českého vysokoškolského ústředí SSM.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 275, 22.11.1989, str. 2

⁶³ *Stanoviska předsednictva ÚV SSM v Karviné.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 275, 22.11.1989, str. 2

⁶⁴ *Ze stanoviska předsednictva ÚRO.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 275, 22.11.1989, str. 2

⁶⁵ *Ze stanoviska předsednictva ÚV KSS.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 275, 22.11.1989, str. 2

keré se zúčastnilo opět okolo dvě stě tisíc lidí. Zúčastněným byl přednesen telegram od OF, adresovaný demokratickým hnutím v zemích, kde taktéž probíhají manifestace proti komunistickému režimu. Vladimír Šilhán přečetl několik řádků od Alexandra Dubčeka, ve kterých povzbuzoval demonstranty. Zároveň byl na další den svolán mítink OF opět na stejné místo i ve stejný čas. Při této příležitosti byla také vyhlášena generální stávka na pondělí 27. listopadu. „*Aby nebylo dotčeno národní hospodářství, vyhlásují studenti a OF tyto postupy při konání stávky: stávku řídí a vyhlásují stávkové výbory (živelně založené ve většině podniků), stávka má jednotný počátek o 12. hod. 27.11., délku stávky (nejdéle do 14. hod) určí podle charakteru podniku stávkový výbor, začátek stávky oznámí stávkový výbor, ve zdravotnictví apod. bude stávka projevna třeba i bez přerušování práce, o přípravách a průběhu stávky bude informován celostátní koordináční stávkový výbor OF, tam, kde se stávkový výbor neustavil, pracovníci si najdou způsob, jak se připojit ke stávce.*“⁶⁶

I v Bratislavě se konal mítink, pořádaný VPN. Na náměstí SNP přišlo asi sto tisíc lidí. Studenti vysokých škol zde v prohlášení podpořili stávku vyhlášenou na 27. listopadu. VNP zde také zveřejnila informace o svém sdružení, o jeho struktuře a požadavcích.

Výbor OF se přesunul do Laterny magiky, ve které ve 20. hodin uspořádal další tiskovou konferenci. Zástupci oznámili, že budou vznášet požadavek o přidělení času ve vysílání v televizi a rozhlasu. Také uvedli, že po ČST požadovali přímý přenos demonstrace na Václavském náměstí, což ale bylo vedením zamítnuto. Z Václavského náměstí se odvysílalo pouze několik živých vstupů.⁶⁷

Vydání MF z 23. listopadu 1989 - čtvrtek

Čtvrteční vydání MF obsahuje celkem třicet pět zpravodajských textů. Článků, týkajících se Sametové revoluce, je zveřejněno jedenáct, tedy tvoří přibližně třetinu z celkového počtu (viz tabulka č.1, str. 43). Nejvíce prostoru je na hlavní straně (viz příloha č.5) věnováno reportáži, nazvané „*Z denního programu vysokoškoláků: mítinky, výjezdy, brigády. Dělníci, jdeme za vámi*“.⁶⁸ Redaktoři MF popisují den stávkového výboru vysokoškoláků nejen v Praze, ale i v Brně, Olomouci a dalších městech. Průběh

⁶⁶ /online/ Sametová revoluce 1989, středa 22.listopadu 1989, http://totalita.cz/1989/1989_1122.php cit. 30.4.2010

⁶⁷ V této části podkapitoly 4.6 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 58-64

⁶⁸ *Z denního programu vysokoškoláků: mítinky, výjezdy, brigády. Dělníci, jdeme za vámi.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 1 a 7

demonstrace na Václavském náměstí je tématem dalšího článku nazvaným „*Nejmohutnější manifestace pražského lidu v posledních letech. Žít vpravdě s národem.*“.⁶⁹

Opět nechybí zprávy o zasedání ÚV KSČ,⁷⁰ ÚV NF ČSSR⁷¹ či o schůzi předsedů krajských výborů (KV) SSM.⁷² Na této schůzi hovořil především předseda ÚV SSM Vasil Mohorita, který uvedl, že „*V Praze je celá řada svazáckých funkcionářů, kteří jsou členy stávkových výborů na fakultách nebo dokonce v jejich čele.*“⁷³ Zároveň zdůraznil, že není možné tuto situaci podceňovat a také ocenil práci médií při zveřejňování stanovisek a prohlášení SSM.

Text „*Plná podpora*“ je jediným článkem na hlavní straně, ve kterém se studentům nedostává podpory. „*Výbor pro stranickou práci v ČSR včera na svém mimořádném zasedání za řízení svého předsedy K. Urbánka projednal současnou politickou situaci v ČSR. Plně podporuje vystoupení generálního tajemníka ÚV KSČ M. Jakeše, v němž je realisticky ukázána k překonání současné složité situace v naší zemi.*“⁷⁴

O setkání kardinála Tomáška s členem předsednictva ÚV KSČ, vedoucím tajemníkem MV KSČ a předsedou MV Národní fronty (NF) jsou čtenáři informováni na druhé straně.⁷⁵ Na stejné straně je zveřejněno i prohlášení MV SSM, které opět odsuzuje zákrok ze 17. listopadu a požaduje reformy ve společnosti.⁷⁶

Redaktor Zdeněk Fiala informoval o založení Československého koordinačního a stávkového výboru studentů, ve kterém bude mít každá vysoká škola svého zástupce.⁷⁷ Stanovisko k aktuální situaci vydalo i předsednictvo ÚV Československého svazu novinářů. „*[...] Vzhledem k nebezpečí dalších dezinformací apelujeme na občanskou odpovědnost každého novináře, aby svou prací a profesionálním přístupem přispěl k uklidnění ve společnosti.... [...] Obracíme se na své členy i na ostatní pracovníky sdělovacích prostředků, aby nepodlehli pokušením o rozbití jednotné novinářské organizace, které se v posledních dnech vyskytly a které nepomáhají rozvíjejícímu se dialogu.*“⁷⁸

⁶⁹ *Nejmohutnější manifestace pražského lidu v posledních letech. Žít vpravdě s národem.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 1-2

⁷⁰ *Svolání ÚV KSČ.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 1

⁷¹ *Z předsednictva ÚV NF ČSSR.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 1 a 4

⁷² HAVLÍČEK, Jaroslav: *Z mimořádné porady předsedů KV SSM v Praze. Kredit je i odpovědnost.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 1-2

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ *Plná podpora.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 1

⁷⁵ *Dobrá vůle pro dialog.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 2

⁷⁶ *Prohlášení Městského výboru SSM v Praze. Hledejme řešení krize.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 2

⁷⁷ FIALA, Zbyněk: *Studentská stávka dostala celostátní centrum. Sedm pražských artikulů.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 2

⁷⁸ *Naše občanská odpovědnost.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 2

Rozsáhlá reportáž Jany Kasalové a Zdeňka Johna popisuje činnost stávkového výboru studentů na Vysoké škole ekonomické i provoz informačního centra, které zde bylo zřízeno.⁷⁹

Redakce MF přijala stanovisko Základní organizace (ZO) KSČ, které vyjadřuje znepokojení nad současnou situací a v řadě zcela politicky odlišných textů v MF je výjimkou. „[...] *Není možno již dále nečinností nás komunistů přenechávat iniciativu opozici, představované různými legálními či nelegálními strukturami. [...]*“⁸⁰ K tomu se připojilo ZO SSM při Okresní správě (OS) Sboru národní bezpečnosti (SNB) Praha 9 slovy: „*ZO [...] doufá, že ÚV SSM napomůže usměrnit vývoj dosavadních událostí, a to zejména mezi mládeží, a nenechá se strhnout či zmanipulovat protisocialistickými silami, které tohoto procesu pochopitelně využívají.*“⁸¹

MF informuje o tiskové konferenci OF, která proběhla v Laterna magice, cituje i Michala Horáčka.⁸² Dosud se informace o krocích OF objevovaly na stránkách MF ojedinele, jen v souvislosti s vyjednáváním u předsedy vlády Adamce nebo s demonstracemi na Václavském náměstí. Poprvé tak MF přináší průběh tiskové konference OF.

Generální prokuratura začala vyšetřovat zákrok policie proti demonstrantům ze 17. listopadu. Informuje o trestním stíhání, které bylo zahájeno proti Petru Uhlovi pro trestný čin poškozování zájmů republiky v cizině a trestný čin šíření poplašné zprávy.⁸³

Historici a MF zaznamenali za tento den téměř stejné události. Oba zdroje shodně informují o aktivitách Koordinačního výboru studentů vysokých škol, o zasedání vlády ČSSR, popisují dění při demonstraci na Václavském náměstí či informují o tiskové konferenci OF.

4.7 23. listopad 1989

V ranních hodinách se opět sešli zástupci iniciativy Most se zástupci vlády ČSSR, konkrétně s poradcem předsedy vlády Krejčím. Sdělil jim, že s předsedou vlády se nemohou setkat před zasedáním ÚV KSČ, které proběhne 24. listopadu. Zároveň vyzval

⁷⁹ JOHN, Zdeněk, KASALOVÁ Jana: *Divadlo bez opony*. In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str.3

⁸⁰ *Hlas příslušníků SNB Prahy 9*. In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 5

⁸¹ Tamtéž

⁸² *Tisková konference zástupců Občanského fóra. Dnes jdou za premiérem*. In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 5

⁸³ *Předběžná zpráva generální prokuratury ČSR*. In Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989, str. 7

OF, aby veřejně podpořilo premiéra Adamce.

Na Kavčích horách proběhla další manifestace zaměstnanců ČST. Ve 13. hodin spolu s nimi demonstrovali i studenti, kteří se shromáždili před budovou. Společně skandovali heslo: „*Vysílejte pravdu!*“⁸⁴ Vedení ČST obdrželo od demonstrantů požadavky s pohružkou stávky při jejich nedodržení. Mezi hlavní požadavky uvedli zajištění živého přenosu z odpolední demonstrace na Václavském náměstí a také vysílání videozáznamu studentů FAMU, dokumentujícího zásah policie proti demonstrantům 17. listopadu. Celkově se připojilo 4800 pracovníků televize, zbývajících 300 stálo na straně vedení. Vedení jim oznámilo, že na požadavky nemohou přistoupit, protože řízení televize přebrala vláda ČSR. Zaměstnanci stávkovat nezačali. „*Techničtí pracovníci v televizi na Kavčích horách se obávají, že armáda, Bezpečnost a milice by mohly obsadit jejich pracoviště. Proto tajně odvázejí z areálu několik přenosových vozů a vysílací techniku, aby mohli případně vysílat sami. Některá auta jezdí po Praze a pořizují reportáže, jiná jsou v bezpečných úkrytech.*“⁸⁵

V budově ministerstva se konalo shromáždění náčelníků správ, velitelů vojenských okruhů, armád, divizí, vojenských vysokých škol a jejich politických zástupců. „*Při plném nasazení, které velení Československé lidové armády (ČSLA) předpokládalo, bylo v České republice připraveno zasáhnout 7632 důstojníků a vojáků s 476 automobily, 92 obrněnými transportéry, 155 tanky a 63 vozidly speciální techniky. Na Slovensku bylo v pohotovosti 2033 důstojníků a vojáků, 110 automobilů, 38 obrněných transportérů, 63 tanků a 18 vozidel speciální techniky.*“⁸⁶

V pražském divadle DISK se konala první tisková konference Koordinačního výboru. Studenti se zde mj. zabývali vztahem k SSM. Tentokrát zaujali vstřícnější postoj. „*Podle jejich oznámení se stávkující dohodli s představiteli SSM 'na vzájemném informování a intenzivním hledání společného východiska'. Přes svou předchozí činnost směřující k reformám systému nesehrál SSM významnější roli, nestal se mluvčím studentů a stávkující s ním nepočítali jako s partnerem. SSM se tak ocitl mimo dějinný proud a průběh revoluce neovlivnil.*“⁸⁷

Na další manifestaci na Václavském náměstí dorazily v 16. hodin opět desítky tisíc demonstrantů. V 16.45 přišli i dělníci ČKD Praha, bylo jich několik tisíc. Ústy svého zástupce prohlásili, že se připojují ke generální stávce, stanovené na 27. listopad.

⁸⁴ SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 64

⁸⁵ PACNER, Karel: *Osudové okamžiky...c.d.*, str. 451

⁸⁶ SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 65

⁸⁷ OTÁHAL, Milan: *Studenti...c.d.*, str.148

I v Bratislavě se na náměstí SNP konal mítink VPN, na který přišlo asi sto tisíc lidí. Mítink odvysílala i Slovenská televize. VPN vystoupilo s iniciativou „Chceme vstup do televízie a tlače“, pod kterou se podepsal i Alexander Dubček.

Ve 20. hodin se v Laterně magie konala tisková konference OF. Václav Havel označil OF „[...] mluvčím národní vůle. Svědčí o tom stohy rezolucí, dopisů, které dostáváme z různých míst republiky. [...] Tato společnost žila 40 let pod centralizovanou totalitní vládou a jako taková je zvyklá, že se všechno řídí z centra. [...] Ale nám jde o něco jiného: aby tato společnost vzala svou věc do svých rukou, aby byla schopna se řídit sama, aby vznikaly spontánně stávkové výbory, [...]“⁸⁸

Vydání MF z 24. listopadu 1989 - pátek

V pátek poměr článků, popisujících revoluční události, tvořil dvě třetiny z celkového počtu zpravodajských textů v MF. Celkem bylo v MF prezentováno třicet článků, dvacet z nich se týkalo Sametové revoluce (viz tabulka č.1, str. 43).

Na úvodní stranu (viz příloha č.6) je zařazena výzva Koordinačního stávkového výboru studentů vysokých škol: „*Přijďte! Nutně!! Protože nemáme jinou možnost, jak obeslat všechny stávkové výbory na vysokých školách, sdělujeme i touto cestou: Schůze Československého koordinačního stávkového výboru studentů vysokých škol se koná dnes v Praze v Karlově ulici v divadle DISK. Začíná ve 12. hodin a dá se předpokládat dlouhé celodenní jednání o cílech stávky a dalším postupu studentů. Přijďte třeba i během dne! Upozorněte své stávkové výbory!*“⁸⁹ Poprvé tak MF do svého vydání zařazuje výslovné prohlášení, které vydali studenti.

V úvodní reportáži „*Jak vypadal včerejšek na Václavském náměstí v Praze. Zatím největší shromáždění*“ popisuje redaktor MF průběh manifestace.⁹⁰ Dále MF v článku „*Místopředseda vlády ČSR mezi studenty. Přímo z očí do očí*“ informuje o setkání prvního místopředsedy vlády ČSR Tomana se studenty na Vysoké škole zemědělské,⁹¹ v dalším textu zas o diskusi studentů ČVUT s generálním tajemníkem ÚV KSČ Milošem Jakešem.⁹²

⁸⁸ V této části podkapitoly 4.7 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 64-68

⁸⁹ Výbor: *Přijďte! Nutně!!* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 1

⁹⁰ brp, pro, jj: *Jak vypadal včerejšek na Václavském náměstí v Praze. Zatím největší shromáždění.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 1-2

⁹¹ *Místopředseda vlády ČSR mezi studenty. Přímo z očí do očí.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 1

⁹² *Zástupci ČVUT u M. Jakeše* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 1

V článku „*Rozhodně nechceme, aby dělníci šli proti studentům a naopak. Požadujeme pravdu!*“ studenti DAMU oznamují, že shromažďují svědectví těch, kteří se zúčastnili demonstrace 17. listopadu.⁹³

Redakce MF upozorňuje i na první tiskovou konferenci Koordinačního výboru, která se konala v DISKU. Redaktor MF studenty chválí za její vedení a inteligentní zodpovídání dotazů.⁹⁴

V krátkém článku „*Přijetí na generální prokuratuře ČSR. Pro rychlejší šetření*“ MF přináší informace o schůzi náměstka Lokajíčka a zástupců městské vysokoškolské rady SSM, kteří prokuraturu požádali o zveřejnění výsledků šetření událostí ze 17. listopadu.⁹⁵

Pouze jeden článek na hlavní straně se netýká odpory demonstrantů a jejich akcí. MF informovala čtenáře o schůzce Jakeše a horníků z Mostecka, kteří generální tajemníka ujistili o podpoře a odmítnutí plánované generální stávky.⁹⁶

Šéfredaktorka MF Miroslava Moučková na hlavní stranu uveřejnila omluvu ve znění: „*Omlouvám se čtenářům našeho deníku v některých krajích, kde ho dostali až v průběhu dnešního dne. Příčinou byla dílčí, ale zásadní obsahová úprava ve zpravodajství z Václavského náměstí. Šlo o slova profesora Šilhána a změnu fotografie. Ke změnám došlo na základě rozhodnutí vydavatele, které bylo přijato v pozdních nočních hodinách vzhledem k momentální politické situaci. Toto rozhodnutí jsem akceptovala s ohledem na to, že redakční kolektiv v průběhu dne jednoznačně vyjádřil plnou podporu politice vedení ÚV SSM.*“⁹⁷ ÚV SSM zřejmě začíná nezvládat situaci, tedy postupné borcení režimu. Bylo nemyslitelné, aby se něco podobného stalo před 17. listopadem.

Na dalších stranách MF je zveřejněna zpráva o průběhu jednání vlády ČSR⁹⁸ a o zasedání československého ústředí vysokoškoláků SSM.⁹⁹ MF přináší ze zasedání stanoviska k aktuální politické a společenské situaci. Zaznamenává i schůzi aktivu ČSLA, této schůze si všímají také historici.¹⁰⁰

Redaktor Jan Reinisch na třetí straně popisuje osobní zážitky se studenty FAMU

⁹³ MF: *Rozhodně nechceme, aby dělníci šli proti studentům a naopak. Požadujeme pravdu!* In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 1 a 7

⁹⁴ *V pražském DISKU zněla angličtina. Postoje vysokoškoláků.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 1

⁹⁵ *Přijetí na generální prokuratuře ČSR. Pro rychlejší šetření.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 1-2

⁹⁶ *M. Jakeš přijal horníky z Mostecka. Zástupce Mostecka proti stávce.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 1

⁹⁷ MOUČKOVÁ, Miroslava: *Omluva.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 1

⁹⁸ *Z jednání vlády ČSR.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 2

⁹⁹ *Zasedalo československé ústředí vysokoškoláků SSM.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 2

¹⁰⁰ *Z prohlášení aktivu ČSLA.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 2

v reportáži nazvané „*Dny a noci na FAMU*“.¹⁰¹ Otevřeně popisuje fungování stávkového výboru a aktivity jeho členů. MF dává opět prostor krajským redaktorům, kteří popisují aktuální situaci v krajských městech Československa – Ostravě, Českých Budějovicích, Liberci, Hradci Králové atd.¹⁰²

Vydání z 24. listopadu přináší opět téměř totožné události, které zaznamenali i historici. Neinformuje však o večerní tiskové konferenci OF; to je zřejmě způsobeno uzávěrkou, a také o situaci v ČST. Oproti historikům však opět přináší zprávy z krajských měst.

4.8 24. listopad 1989

V dopoledních hodinách jednal v Laterna magice výbor Občanského fóra. Jeho členové se rozdělili do několika skupin a komisí – „operační“, „koncepční“, „informační“, „odborná“ a „technická“, které měly zefektivnit činnost sdružení.¹⁰³ Václav Havel převzal na velvyslanectví Švédského království v Praze od švédského ministra zahraničí cenu Olafa Palmeho, udělenou za zásluhy o demokracii.

V budově Vysoké školy politické ÚV KSČ se konalo mimořádné zasedání ÚV KSČ. Schůze trvala několik hodin. Večer Miloš Jakeš a předsednictvo i sekretariát složili své funkce. Do čela ÚV byl zvolen Kamil Urbánek. Mezi členy sekretariátu byl zvolen i Mohorita, předseda ÚV SSM. V předsednictvu však zůstali i funkcionáři, jejichž demisi KC OF požadovalo, konkrétně Miroslav Zavadil a Miroslav Štěpán. Nový výbor ihned začal řešit stávající situaci a vyjádřil politování nad událostmi 17. listopadu.

Zástupci studentů vysokých škol vytvořili Nezávislou vyšetřovací komisi; pocíťovali totiž nedůvěru k oficiálně ustanovené komisi vládou ČSR. Ministryně školství, tělovýchovy a mládeže ČSR Jana Synková debatovala v Praze - Suchdoli s rektory a děkany VŠ. Přišli také zástupci stávkujících Pavel Lagner, Tomáš Ctibor i Šimon Pánek, kteří byli připraveni ministryni vyzvat k demisi. Pavel Lagner na otázku, jak dlouho chtějí stávkovat, odpověděl, že „*stávkujeme za splnění určitých našich požadavků. Když budou splněny, není důvod pokračovat ve stávce. Pokud budou splněny dnes, přestaneme stávkovat dnes, pokud v neděli, tak v neděli, pokud za dva měsíce, tak za dva měsíce.*“¹⁰⁴

¹⁰¹ REINISCH, Jan: *Dny a noci na FAMU*. In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 3

¹⁰² asa,duk: *Dělníci nemlčí*, ria: *Také Budějovice*, duk: *V ulicích Ostravy*, ip: *Na stadión?*, lků: *Podpora studentům*, lků: *Hradec ožil*, ouš: *Potřetí pohromadě*. In Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989, str. 7

¹⁰³ SUK, Jirí: *Občanské fórum...c.d.*, str. 69

¹⁰⁴ OTÁHAL, Milan, VANĚK, Miroslav: *Sto studentských revolucí: studenti v období pádu komunismu – životopisná vyprávění*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1999, str. 505

Jeho odpověď byla zneužita; náměstek ministryně vydal pro ČTK prohlášení, že se s vysokoškoly dohodli na ukončení stávky. Tuto informaci převzal rozhlas i tisk. Zprávu, která vyvolala mezi studenty, ale i ostatními občany rozruch, později sami studenti dementovali, odsoudili masová média ze šíření dezinformací a vyzvali ministryni k demisi.

V 16. hodin se na Václavském náměstí konala čtvrtá manifestace OF, které se zúčastnilo opět kolem 200 tisíc lidí. K demonstrujícím promluvil několik osobností, mezi nimi i fotbalista Ivan Hašek, dramaturg Petr Oslzlý či herec Petr Čepek. Václav Malý také všechny přítomné instruoval k pondělní generální stávce. Té se mělo zúčastnit zatím 1642 státních podniků, družstev a institucí. Počínaje 24. listopadem začala ČST vysílat přímý přenos probíhajících demonstrací. I v Bratislavě se na náměstí SNP konala další manifestace. O organizaci pondělní stávky promluvil Milan Kňažko.

Ve 20. hodin se konala další tisková konference OF, které byl přítomen i Alexandr Dubček. Ten se vyslovil pro zrušení ústavního článku o vedoucí roli komunistické strany. V průběhu konference se účastníci dozvěděli o složení funkcí předsednictva a sekretariátu ÚV KSČ. Tuto událost přijali s velkým nadšením, které trvalo do doby, než se dozvěděli o konkrétních personálních změnách. *„Na výsledky zasedání zareagovalo KC OF prohlášením, že je hluboce znepokojeno 'novou personální sestavou našich nejvyšších stranických orgánů'. Realizovaná opatření hodnotilo jen jako zastírací manévry: 'Personálními změnami jsme byli už tolikrát podvedeni, že se něco takového nikdy nesmí opakovat.'“*¹⁰⁵ Výbor OF rozhodl, že Občanské fórum vtiskne pondělní generální stávce podtext *„symbolického celonárodního referenda o právu jedné politické strany přivlastňovat si ústavními prostředky vedoucí úlohu v politickém uspořádání republiky.“*¹⁰⁶

Vydání MF z 25. listopadu 1989 - sobota

Sobotní číslo MF obsahuje dvacet tři zpravodajských článků, patnáct z nich se týká Sametové revoluce. Tyto články tak tvoří dvě třetiny všech zpravodajských textů (viz tabulka č.1, str. 43).

Hlavní zprávou předchozího dne se samozřejmě stalo mimořádné zasedání ÚV KSČ, na kterém předsednictvo podalo demisi, a následně byli do funkcí zvoleni noví činitelé. MF o této skutečnosti informuje čtenáře na hlavní straně (viz příloha č.7) v článku *„Vedení*

¹⁰⁵ OTÁHAL, Milan, VANĚK, Miroslav: *Sto...c.d.*, str. 148

¹⁰⁶ SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 73

V této části podkapitoly 4.8 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 68-73

*KSČ odstoupilo!*¹⁰⁷

Čtenáři jsou také informováni o další demonstraci na Václavském náměstí. Redaktoři popisují průběh manifestace a uvádí, že bylo přítomno minimálně 300 tisíc účastníků.¹⁰⁸

Nechybí zprávy ze zasedání ÚV KSČ,¹⁰⁹ z mimořádného zasedání MV KSČ¹¹⁰ a zasedání ÚV Československé strany socialistické (ČSS).¹¹¹ Krátký odstavec je věnován slavnostní mši svaté, která se bude konat v sobotu v katedrále sv. Víta k příležitosti svatořečení Anežky České, která se bude konat v sobotu,¹¹² a též zprávě o ocenění Václava Havla švédským ministrem zahraničí.¹¹³

Také mladí poslanci aktivu MV SSM dostávají ve vydání MF prostor k vyjádření svého prohlášení. Odsuzují zákrok z páteční demonstrace a podporují stanoviska SSM. Vyzývají k odstoupení těch politických představitelů, kteří mohou za současnou společenskou situaci.¹¹⁴

V tomto čísle opět informují krajské redakce. Krajsí redaktoři přinášejí nové aktuální informace z jejich měst.¹¹⁵ Čtenář tímto způsobem získává přehled o dění i v jiných městech, než je Praha.

Redakce zveřejňuje omluvu za nepřesnosti a chyby z minulého čísla. „[...] *Snažíme se Mladou frontu dělat nanejvýš aktuálně, rukopisy odevzdáváme do tisku v krajních časech, a i když sazeči dělají, co mohou, v obrovském časovém stresu nezachytíme vždy vše při čtení obtahů. [...]*”¹¹⁶

Ve srovnání s historiky MF v sobotním čísle zaznamenává tři shodné události. Jedná se o zasedání ÚV KSČ, demonstraci na Václavském náměstí a ocenění Václava Havla švédským ministrem zahraničí

¹⁰⁷ *Vedení KSČ odstoupilo!* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 1

¹⁰⁸ *Václavské náměstí opět dějištěm masové demonstrace. Požadují zahájit dialog.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 1

¹⁰⁹ *Mimořádné zasedání ÚV KSČ.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 1

¹¹⁰ *Mimořádné zasedání MV KSČ v Praze.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 2

¹¹¹ *mat: Slovo k dialogu.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 2

¹¹² *še: Svátá Anežka.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 2

¹¹³ *Krátce:* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 2

¹¹⁴ *Prohlášení mladých poslanců.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 3

¹¹⁵ *brp, hčm ip, do, lků, bod: Než začaly demonstrace.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 7

lků, bod, ouš, ria: Velké tábory lidu. In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 7

duk: Mítink nadvakrát. In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 7

asa, duk: Hlas Ostravy sílí. In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 7

¹¹⁶ Redakce MF: *Dementi a omluvy.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989, str. 2

4.9. 25. listopad 1989

Během dopoledních hodin se Kocáb s Horáčkem setkali s poradcem předsedy federální vlády Krejčím, který jim sdělil, že Adamec odešel z ÚV KSČ, a zároveň je požádal o veřejnou podporu Adamce. Michal Horáček na setkání vzpomíná: „*Krejčí: 'Předseda to včera na ÚV rozbalil. Prohlásil, že už od února opakovaně informoval generálního tajemníka, že reformy probíhají nesmírně pomalu. A že nabídku své rezignace měl připravenou na prosincové plénum – na protest proti soustavnému ignorování svých připomínek!' 'No a co?' chci vědět, když se pauza prodlužuje. Poradce vidí, že musí přihodit. 'V předsednictvu šéf není. Ale nabízeli mu to. Odmítl, že s takovými lidmi tam pracovat nemůže a nechce. (...) 'A víte, co na jeho adresu řekl Štěpán?' ptá se poradce dramaticky. 'Ptal se, jak prý Adamec mohl přijmout chartistu, aniž se ho zeptal, zda mu to dovolí!' (...) 'To by se lidi měli dozvědět,' opáčí poradce. Mlčíme. 'My to zveřejnit nemůžeme,' konstatuje významně. (...) 'My nerozhodujeme nic. Můžeme tvůj návrh na Občanském fóru jen tlumočit,' upozorňuje Michael.*”¹¹⁷

V poledne zasedala federální vláda. Během jednání mj. jmenovala zástupce, který okamžitě naváže rozhovor se stávkujícími studenty, a také odvolala z funkce velitele zásahu při demonstraci ze 17. listopadu.

Pátá manifestace OF, které se zúčastnilo na 800 tisíc lidí, se konala již ve 14. hodin na Letenské pláni. Poprvé byla vysílána v přímém přenosu. Na počátku neplánovaně vystoupil Mohorita se zprávou, že Štěpán odstoupil ze všech funkcí. Poté k demonstrantům již tradičně promluví nejen několik veřejně známých osobností, ale i zástupci různých profesí. V Bratislavě se taktéž konala další manifestace. Koordinační výbor VPN zveřejnil prohlášení, týkající se politického programu.

Koordinační stávkový výbor studentů VŠ zaslal dopis čelním představitelům KSČ, ve kterém je žádá, aby složili své funkce.

Ve 20. hodin se konala tisková konference OF. Zástupci zde uvedli nespokojenost s novým složením předsednictva ÚV KSČ. Zároveň ocenili přímý přenos demonstrace vysílaný Československou televizí a oznámili plánovanou schůzku s Adamcem na nadcházející den. Ve večerním vysílání na ČST promluvil nově zvolený tajemník ÚV KSČ Urbánek a po něm i Adamec, který oznámil propuštění politických vězňů.

Téhož dne se také konalo zasedání Ústředního výboru Československého svazu novinářů (ÚV ČSSN), v jehož průběhu bylo odvoláno a zvoleno nové předsednictvo.

¹¹⁷ HORÁČEK, Michal: *Jak pukaly...c.d.*, str. 181-182

Novou předsedkyní byla zvolena Jaroslava Marková z Hospodářských novin.

Po 22. hodině vystoupil v ČST Václav Havel, který představil činnost Občanského fóra a popsal důvody k plánované generální stávce. Vystoupení disidenta na ČST bylo doposud nemožné. Havel během svého vystoupení popisuje stanoviska OF i plány do budoucnosti. Na zasedání MV KSČ podal Štěpán a celé předsednictvo i sekretariát demisi.¹¹⁸

Vydání MF z 26. listopadu 1989 - neděle

V neděli 26. listopadu vychází mimořádné číslo MF pouze ve stotisícovém vydání. Pro srovnání víkendových událostí použijeme pondělní číslo, které obsahuje totožné zpravodajství.

4.10 26. listopad 1989

V noci z 25. na 26. listopadu se v DISKu konala schůze představitelů Koordinačního výboru – Martina Mejstříka a Tomáše Ctíboru s ministry federální vlády Karlem Julišem, Jaromírem Johanesem a Mariánem Čalfou. Vláda chtěla vyvolat nesvár mezi studenty a OF a naklonit si vysokoškoláky na svoji stranu. Čalfa se vypytał studentů, jaké mají cíle, a ujišťoval, že vláda plní jejich požadavky. Studenti však záměr prohlédli, vyjádřili názor, že partnerem pro vládu má být Občanské fórum a podpořili jeho vůdčí roli.¹¹⁹

Dopoledne se v Obecním domě v Praze konalo jednání zástupců federální vlády, Národní fronty a OF. Havel pozval Adamce na manifestaci na Letenskou pláň a opět poukázal na čtyři hlavní požadavky OF. Adamec pozvání přijal a vyzval přítomné k respektování zákonů a vyslovil se pro iniciaci řešení požadavků OF.

Celoměstské sdružení závodních organizací KSČ se po dvoudenní schůzi usneslo na důkladném vyšetření událostí ze 17. listopadu, odstoupení šéfredaktora Rudého práva a zahájení dialogu s OF.

Ve 14. hodin se na Letenské pláni konala další manifestace OF, které se zúčastnilo na půl milionu lidí. Již druhý den v řadě vysílala demonstraci v přímém přenosu

¹¹⁸ V této části podkapitoly 4.9 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 73-78

¹¹⁹ OTÁHAL, Milan: *Studenti...c.d.*, str. 152

Československá televize. Vystoupil zde mj. i předseda vlády Adamec, jehož projev byl přijat s rozpaky. Slovo dostal Alexandr Dubček či zástupce studentů Šimon Pánek.

Zástupci OF v Laterně magie přijali od studentů kritiku za výkon Václava Malého při moderaci odpolední demonstrace. Vysokoškolákům se nelíbily jeho průpovídky na adresu představitelů KSČ.¹²⁰ „*Bud' pan Malý nebude napříště konferovat mítinky nebo vystupujeme ze stávky.*” KC OF ustoupil a konflikt tak zažehnal.¹²¹ Tato zdánlivě nevýznamná událost signalizovala nespokojenost s studentů s postupem KC OF. Zástupci později přednesli své programové zásady, nazvané „Co chceme“: *1) právo: Československo se musí stát právním státem, přijmout novou ústavu, postarat se o nápravu křivd, 2) politický systém: pluralismus, rovné podmínky pro všechna politická a občanská seskupení. KSČ musí upustit od vedoucí role, 3) zahraniční politika: začlenění Československa do evropské integrace, 4) národní hospodářství: rovnoprávná existence různých typů vlastnictví, otevření čs. ekonomiky světu, 5) sociální spravedlnost: pro každého stejné podmínky a šance, vznik sítě sociálních služeb, humanitní principy, 6) životní prostředí: obnovení harmonie mezi člověkem a jeho životním prostředím, náprava škod, změny hierarchie hodnot a životního stylu, 7) kultura: způsob života celé občanské společnosti, vymanění z ideologických pout, začlenění do kultury světové, náležité místo vědě, demokratické školství bez státního monopolu. Vzdělanost - nejcennější národní statek.*”¹²²

Členy celostátního koordinačního stávkového výboru studentů vysokých škol bylo odsouhlaseno, že studentská stávka bude i nadále pokračovat. Večer mezi ně zavítal zástupce OF Křižan, kterému studenti sdělili svoje protesty vůči OF. Pozval je na noční zasedání OF, na kterém se obě strany shodly na pokračující vzájemné spolupráci.

Na mimořádném zasedání ÚV KSČ byli odvolání a následně zvoleni noví členové předsednictva ÚV. V Bratislavě se konalo dvoudenní zasedání ÚV KSS.

Ve 20. hodin se konala tisková konference OF, kde byli novináři seznámeni s programovými zásadami (viz výše). Ústřední výbor Československé strany lidové (ÚV ČSL) přijal demisi od předsednictva i sekretariátu. Byli zvoleni noví představitelé.

Předseda MV SSM Ulčák na schůzi krajských předsedů SSM prohlásil, že Svaz je pro mladé lidi autoritou, čehož je potřeba využít k prosazení některých myšlenek a návrhů

¹²⁰ Jednalo se o glosu: „*Podívej se Gusto, jak je tady husto.*“ /online/ STRAŠÍKOVÁ, Lucie: *Mrazivá Letná – komunistům definitivně odzvonilo*, <http://www.ct24.cz/demokracie-rok-prvni/73489-mraziva-letna-komunistum-definitivne-odzvonilo/>, cit. 2.5.2010

¹²¹ Dokumentace: *Deset pražských dnů*, Academia, Praha 1990, str. 643

¹²² /online/ *Sametová revolue 1989, neděle 26.listopadu 1989*, http://totalita.cz/1989/1989_1126.php , cit. 2.5.2010

do zásadních dokumentů. MV také zrušil všechna svá oddělení a sestavil krizový štáb, který pracoval na stanovách a doplňků k programu SSM.¹²³

Vydání MF z 27. listopadu - pondělí

Po víkendu je v pondělním čísle MF zveřejněno dvacet tři textů, týkajících se Sametové revoluce. Tvoří tak již téměř osmdesát procent všech zpravodajských textů (viz tabulka č.1, strana 43). Na hlavní straně (viz příloha č.8) v článku nazvaném „*Důvěra i nedůvěra statisíců*” MF čtenáře informuje o sobotní masové demonstraci na Letné.¹²⁴ Text „*Sobota v krajích*” popisuje situaci v dalších krajských městech Československa.¹²⁵

MF informuje o nedělní plenární schůzi Ústřední rady odborů¹²⁶ i o setkání zástupců OF s delegací ÚV NF ČSSR a předsedou federální vlády Adamcem, na kterém zástupci jednali především o generální stávce.¹²⁷ Dle Havla se jedná o stávku manifestační, která nemá za cíl poškodit hospodářskou situaci v zemi.

Pozornost MF věnuje mimořádnému zasedání ÚV KSČ, na kterém byl v sobotních brzkých ranních hodinách zvolen nový generální tajemník ÚV KSČ Kamil Urbánek.¹²⁸ Přináší i jeho projev, se kterým vystoupil v sobotu večer v Československé televizi.¹²⁹

Reportér Jaroslav Havlíček v reportáži zachytil průběh nedělní schůze předsedů krajských výborů SSM.¹³⁰ Program schůze byl rozvržen do několika bodů: co nejdříve dokončit stanovy SSM, kritika OF a zřízení krizového štábu SSM. Předsedové kritizovali OF především z toho, že ovlivňují studenty ohledně ukončení stávky.

Na dalších stranách jsou čtenáři informováni o odvolání vedení Československého svazu novinářů a zvolení nové předsedkyně Jaroslavy Markové.¹³¹ MF také přináší zprávu o průběhu sobotní tiskové konference OF.¹³²

¹²³ V této části podkapitoly 4.10 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 78-83

¹²⁴ *Obrovské, dosud nevidané demonstrace v Praze na Letné. Důvěra i nedůvěra statisíců.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 1

¹²⁵ Zpravodajové MF: *Sobota v krajích, Repríza v krajích.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 1 a 3

¹²⁶ *Mimořádné plénum ÚRO.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 1

¹²⁷ *Pokračování dialogu.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 1 a 4

¹²⁸ *Mimořádné zasedání ÚV KSČ.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 2

¹²⁹ *Vystoupení Karla Urbánka v televizi. Socialismus, ale bez chyb.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 1

¹³⁰ HAVLÍČEK, Jaroslav: *Sešli se předsedové KV SSM na druhé mimořádné poradě v Praze. V. Mohorita: Máme jasný program.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 3

¹³¹ *pch: Odstoupilo vedení čs. svazu novinářů. Žena v čele.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 4

¹³² *Tisková konference.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 4

Redaktorka Jana Kasalová přináší další zprávy z DAMU, která je plná studentů, ale i náhodných kolemjdoucích. Studenti nepolevují ve stávkové a další činnosti a stojí za nimi stále spoustu lidí, podniků a jiných subjektů.¹³³

MF mezi důležité události předchozího dne zařadila i reportáž Libora Ševčíka o slavnostní mši svaté k příležitosti svatořečení sv. Anežky České v katedrále sv. Víta.¹³⁴ I tento text svědčí o celkovém rozvolnění poměrů v redakci. Dosud bylo nemyslitelné, aby v periodiku podléhajícímu KSČ, byla prezentována reportáž z prostředí katolické církve.

Několik textů v tomto čísle MF jasně signalizuje, že vztahy OF a SSM, respektive OF a Vasila Mohority jsou velice napjaté. Jasně to lze vidět ve zprávě zachycující průběh schůze krajských předsedů SSM (viz výše) a současně i v redakčním komentáři: „[...] Jsme vzdáleni předem odmítat velice rozumná stanoviska a názory předsedy vlády L. Adamce, v jehož osobě vidíme záruku toho, jak bez velkých hospodářských otřesů překlenout bouřlivé období od stagnace hospodářské i politické k politice veskrze demokratické ve všech oblastech. Jsme ale proti neodpovědné manipulaci s lidmi kteroukoliv skupinou. Za takovou manipulaci považujeme jak povolání milicionářů do Prahy a zatajování informací na venkově, tak i výzvy kněze Malého k pochodu z Václavského náměstí k místu zasedání ÚV KSČ či ironizování státnicky rozvážného vystoupení premiéra L. Adamce včera na Letné.”¹³⁵

MF v pondělním čísle přináší obsáhlé víkendové zpravodajství, které se týká především událostí Sametové revoluce. Významným posunem ve zpravodajství MF je uveřejněná reportáž ze mše svaté, sloužené k příležitosti svatořečení Anežky České. Vztah ÚV SSM ke studentům je stále stejný – podporují je, k OF se však staví kriticky.

4.11 27. listopad 1989

Dopoledne jednala akční skupina a krizový štáb OF. Na jednání akční skupiny se její členové dohodli, že je nutné pracovat v organizačně ucelených skupinách a předejít tak chaosu. Krizový štáb určil Adamce jako představitele státní moci, se kterým jsou ochotni jednat. Později vyhlásili, že od 28. listopadu bude ve Špálově galerii na Národní třídě po dobu tří týdnů probíhat registrace a evidence všech místních OF.

¹³³ KASALOVÁ, Jana: *Studenti nepolevují. Dobře si uvědomují, že na odpočinek je ještě čas. Odmítáme všechny lži!* In Mladá fronta, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 5

¹³⁴ ŠEVČÍK, Libor: *Slavná mše ve Svatovítské katedrále. Svatá Anežka na Hradčanech.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 5

¹³⁵ MF: *Náš názor.* In Mladá fronta, roč. 45, č. 279, 27.11.1989, str. 1

Ve 12. hodin byla vyhlášena dvouhodinová generální stávka. „Podle šetření Ústavu pro výzkum veřejného mínění přestala pracovat polovina obyvatel, další čtvrtina se připojila manifestačně a asi desetině občanů nebyla účast na stávce umožněna. Z vlastní vůle se do stávky nezapojila pouze pětina občanů.“¹³⁶ „Po generální stávce se společenský význam studentů podstatně zmenšil a stále klesal. Zástupci Koordinačního výboru byli sice k některým jednáním přizváni, nikoliv však k těm nejdůležitějším, na nichž se dohadovalo složení nové federální vlády. Nebyli ani členy delegace KC OF na zasedání rozhodujících politických sil, kde vedle reprezentantů KSČ a ostatních politických stran byli přítomni i představitelé SSM“¹³⁷

Již sedmá manifestace OF se konala od 16. hodin na Václavském náměstí. Moderátor Kantůrek označil generální stávku za podařenou. Opět vystoupily známé osobnosti, ale také studenti z Bratislavy. Proběhl i šestý mítink VPN v Bratislavě.

Tisková konference Koordinačního centra OF se tradičně konala v 19.30 v Laterna magice. Zástupci vyjádřili spokojenost nad generální stávkou a navrhli celostátní setkání zástupců místních OF. Dále doporučili transformaci stávkových výborů v OF. Václav Malý oznámil, že se již nebudou konat veřejné mítinky a demonstrace, také vyzval k etapě politických jednání a k návratu k práci v institucích a továrnách. V DISKu členové Koordinačního výboru sdělili, že pro ně stávka nekončí. Přesvědčit je nedokázali ani Horáček a Kocáb, kteří přišli na schůzi Celostátního koordinačního stávkového výboru studentů vysokých škol.

ČSS předložila návrh svého programu „Kdo jsme“. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČSR uvolnilo všechny prohibiční knihovní fondy. Bývalý předseda ČSSR Komárek zaslal ÚV KSČ dopis, ve kterém Stranu vyzval ke svolání sjezdu a k řešení problémů.¹³⁸

Vydání MF z 28. listopadu – úterý

Stejně jako v pondělí, i v úterý poměr zpravodajských textů, týkajících se Sametové revoluce, dosahuje vrcholu. Z celkového počtu třiceti článků jich je zařazeno dvacet dva, tedy 73% (viz tabulka č.1, str. 43). Všech devět článků na hlavní straně se týká revolučních

¹³⁶ SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 84

¹³⁷ OTÁHAL, Milan: *Studenti...c.d.*, str. 152

¹³⁸ V této části podkapitoly 4.11 vycházíme především z publikace SUK, Jiří: *Občanské fórum...c.d.*, str. 83-87

událostí (viz příloha č.9).

První z těchto událostí je zpráva o pondělní generální stávce. V článku „*Nepobledla rudá záře?*“¹³⁹ redaktoři Zdeněk John a Petr Šabata popisují manifestaci v kladenských ocelárnách. Dále je zde zařazena reportáž o mimořádném sjezdu KSČ, na kterém se řešily hlavně kádrové změny ve Straně.¹⁴⁰ Na hlavní straně je také zveřejněna zpráva o schůzi předsednictev sněmoven FS ČSSR.¹⁴¹ Předsednictvo zde mj. přijalo opatření k vytvoření komise k prošetření událostí 17. listopadu 1989. Další článek na hlavní straně se týká návštěvy nového generálního tajemníka ÚV KSČ Urbánka v Tachlovicích na Kladensku mezi havíři.¹⁴² Článek nazvaný „*Dnes naposled*“ popisuje průběh demonstrace na Václavském náměstí.¹⁴³ Redaktoři Eva Procházková a Petr Volf upozorňují na opatření OF, které se rozhodlo v pořádání manifestací nepokračovat. Oproti tomu studenti chtějí stávkovat dále.

Strana sedm je věnována informacím z krajských redakcí. Redaktoři informují i o generální stávce, která probíhala v krajských městech Československa.¹⁴⁴ Vydali se do podniků a továren, kde sledovali situaci. Ve všech městech se stávky účastnila většina pracujících, kteří se scházeli na náměstích a v ulicích. Výjimkou byl Most, kde se účastnila pouze desetina ze zaměstnanců dolů.

Historici i MF shodně informují o generální stávce. MF zveřejnila několik reportáží nejen z hlavního města, ale i dalších měst Československa. Další událostí, o které se zmiňují oba zdroje, je poslední manifestace na Václavském náměstí. MF poukazuje na rozhodnutí studentů pokračovat ve stávce; OF je opačného názoru. Reakcí na Komárkův dopis zasláný ÚV KSČ je mimořádný sjezd, o kterém MF též informuje.

¹³⁹ JOHN, Zdeněk, ŠABATA, Petr: *Včera se manifestačně stávkovalo v celé republice a také na Kladně: Nepobledla rudá záře?* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 280, 28.11.1989, str. 1 a 7

¹⁴⁰ *Svolán mimořádný sjezd KSČ.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 280, 28.11.1989, str. 1-2

¹⁴¹ *Schůze předsednictev.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 280, 28.11.1989, str. 1

¹⁴² *K. Urbánek mezi havíři na Kladensku. Stojíme na křižovatce.* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 280, 28.11.1989, str. 1-2

¹⁴³ PROCHÁZKOVÁ Eva, VOLF, Petr: *Václavské náměstí: Občanské fórum – stávka skončila; studenti – my pokračujeme! Dnes naposled?* In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 280, 28.11.1989, str. 1-2

¹⁴⁴ „*Nesouhlas s V.Malým*“, „*Plno u píchaček*“, „*Ředitel lhal?*“, „*Výhrůžky nepůsobily*“, ouš: „*Doly jely dál*“, „*Vlajky u kravínů*“, „*I stávkokaz*“, „*Prodloužená rozhledna*“, „*Úderem dvanácté*“, „*Zátopek i Bartoška*“, „*Stráž proti*“, „*Provokace v Olomouci*“. In *Mladá fronta*, roč. 45, č. 280, 28.11.1989, str. 7

5. Interpretace poznatků

V této kapitole sumarizuji zjištěné poznatky do přehledných tabulek. Získáme tak přehled obsahové proměny deníku MF v období 17. - 27. listopadu, resp. 18.-28. listopadu 1989.

V první tabulce zaznamenám celkové počty zpravodajských textů v jednotlivých číslech MF a počty zpravodajských textů, týkajících se Sametové revoluce.

Tabulka č.1: Proměna zpravodajské skladby v MF

Den vydání MF	Počet zpravodajských textů celkem	Počet zpravodajských textů týkajících se Sametové revoluce	Podíl zpravodajských textů týkajících se Sam.rev. (v %)
18.11.1989	17	1	5,9
19.11.1989	-	-	-
20.11.1989	21	2	9,5
21.11.1989	21	6	28,6
22.11.1989	34	13	38,2
23.11.1989	35	11	31,4
24.11.1989	30	20	66,7
25.11.1989	23	15	65,2
26.11.1989	-	-	-
27.11.1989	23	18	78,2
28.11.1989	30	22	73,3

Z tabulky lze jasně vyčíst vzrůstající poměr zpravodajských článků, které informují o událostech Sametové revoluce. 18. listopadu tyto články tvořily pouze necelých 6 % z celkového zpravodajství MF. Po víkendu to bylo již 9,5 % a o pouhý den později články tvořily již téměř třetinu ze všech zpravodajských textů. V prvních dvou číslech se tedy MF k událostem Sametové revoluce stavěla zdrženlivě – byla tím zřejmě donucena vydavatelem, tedy ÚV SSM, které podléhalo KSČ. Třetí den se skladba textů poprvé výrazně proměnila. Průvod organizoval SSM a obětmi policejního zásahu byli mladí lidé, je tedy přirozené, že ÚV se zákrokem nesouhlasí a ve vydání z 21.11., 22.11. a 23.11. to

dává najevo především ve svých prohlášeních (viz kapitola 4.4, 4.5, 4.6). Od 24.11. do 28.11. dochází ke kulminaci poměru zpravodajských textů, týkajících se Sametové revoluce. 24. listopadu MF poprvé přináší aktuální zpravodajství z krajských měst Československa. Čtenáři měli jen omezené možnosti, kde vyhledat informace o situaci z krajských měst, nejen z Prahy. MF jako celostátní deník mohla tyto informace nabídnout prostřednictvím svých krajských redaktorů. MF čtenáře informuje naprosto otevřeně, posílá své reportéry na místa, na kterých se dějí podstatné události. Pravidelně informuje o manifestacích na Václavském náměstí, sleduje aktivitu Koordinačního stávkového výboru studentů vysokých škol a jednání OF s představiteli státu. Vrcholu dosahuje poměr článků, týkajících se Sametové revoluce, v pondělí 27.11. - tedy po víkendu. Téměř totožný poměr zaznamenáváme i o den později, v úterý 28.11. V tomto čísle dostali opět prostor krajští redaktori, kteří informovali o průběhu generální stávky v městech Československa (srov. kap. 4.11). Z tabulky tedy jasně vyplývá, že se zpravodajská skladba MF během prvních jedenácti dnů Sametové revoluce značně proměnila.

V druhé tabulce se zaměřím na hlavní strany vydání Mladé fronty (viz přílohy č.1-9). Opět zaznamenám celkový počet zpravodajských textů, počet textů týkajících se Sametové revoluce a procento, které vyjadřuje jejich poměr.

Tabulka č.2: Proměna zpravodajské skladby hlavních stran v MF

Den vydání MF	Celkový počet zpravodajských textů na hlavní straně	Počet zpravodajských textů týkajících se Sametové revoluce na hlavní straně	Podíl vybraných zpravodajských textů (v %)
18.11.1989	10	0	0
19.11.1989	-	-	-
20.11.1989	6	2	33,3
21.11.1989	7	5	71,4
22.11.1989	10	10	100
23.11.1989	8	5	62,5
24.11.1989	8	8	100
25.11.1989	8	3	37,5
26.11.1989	-	-	-
27.11.1989	9	9	100
28.11.1989	9	9	100

V tabulce č.2 zaznamenáváme ještě viditelnější nárůst než v tabulce č.1. 18.11. nebyla na hlavní straně prezentována žádná informace o proběhlých událostech (srov. příloha č.1), 20.11. dvě (tedy 33,3% z celkového počtu) (srov. příloha č.2) a 21.11. již pět (71,4 %) (srov. příloha č.3). Poprvé byla hlavní strana zcela zaplněna texty o revolučních událostech 22.11. (srov. příloha č.5). Po pěti dnech od 17. listopadu MF na hlavní stranu zařadila prohlášení orgánů SSM, zprávu o zasedání federální vlády a samozřejmě informace od stávkujících studentů (srov. kapitola 4.5). Následující tři dny poměr událostí, týkajících se Sametové revoluce, kolísá. Výraznou ztrátu zaznamenáváme v sobotu 25.11., sledované události zde tvoří pouhou třetinu. V pondělním čísle z 27.11. a úterním čísle z 28.11., je však poměr článků již nejvyšší možný. Důvod je zřejmý – jednalo se o čísla vycházející po víkendu, navíc v úterý MF informovala o generální stávce (viz podkapitola 4.11).

Hodnoty v tabulce č.1 i č.2 vykazují stejnou, tedy vzrůstající, tendenci, která značí proměnu zpravodajského obsahu v MF v průběhu prvních jedenácti dnů Sametové revoluce.

Závěr

V této práci jsem se snažila zaznamenat historické události období 17. - 27. listopadu 1989 a jejich reflexi v deníku Mladá fronta. Zároveň jsem sledovala proměnu ve zpravodajské skladbě deníku a vývoj postoje ÚV SSM k demonstraci ze 17. listopadu a jejím aktérům.

17. listopadu byla policisty brutálně rozehnána demonstrace studentů. 18. listopadu MF informovala o páteční demonstraci, ovšem jen do fáze, než se dav vydal centrem Prahy. Na samotný zákrok zareagovala až 20. listopadu vyjádřením MV SSM, který útok odsoudil, a reportáží, jež vyvracela fámu o zabitém studentovi (srov.příloha č.1). Následující dny se v deníku objevovalo stále více textů, které informovaly o zákroku, ale i o následných revolučních událostech. Již v čísle ze 24. listopadu tyto texty tvořily dvě třetiny všech zpravodajských textů v celém čísle. Poměr sledovaných událostí kulminoval předposlední den zvoleného období (srov.tabulka č.1, str. 43). Po celé období tedy lze vidět vzrůstající tendenci.

Hlavním cílem této práce byl porovnání událostí, které zaznamenali historici v odborné literatuře s událostmi, které byly paralelně prezentovány na stránkách deníku MF v období 17. - 27. listopadu 1989. V jednotlivých podkapitolách jsem popsala události každého dne ve zvoleném období. Zároveň jsem tyto události srovnala s příslušným číslem MF z nadcházejícího dne. Díky tomuto srovnání jsem zjistila, že MF informovala o podobných událostech jako historici – především o manifestacích na Václavském náměstí, resp. Letné, aktivitě stávkujících studentů, o jednáních vlády, resp. orgánů KSČ či o tiskových konferencích OF. MF na rozdíl od odborné literatury přinášela každý den několik stanovisek k aktuálnímu dění, ať už se jednalo o stanoviska orgánů KSČ či dalších organizací a spolků. Také kladla důraz na krajské zpravodajství, již od 24. listopadu přinášela aktuální zpravodajství z regionů. Historici, resp. Jiří Suk, se zabývali téměř výhradně událostmi v Praze nebo Bratislavě. U každého konkrétního vydání MF jsem uvedla celkový počet zpravodajských textů i počet událostí, týkajících se Sametové revoluce. V závěru podkapitol jsem porovnala, do jaké míry se lišily události zaznamenané historiky a události prezentované v MF. Zjištěné poznatky jsem zaznamenala do tabulek (srov. tabulka č.1 a č.2), ve kterých jsem si všímala vzrůstajícího poměru článků popisujících revoluční události vůči všem zpravodajským článkům v daném čísle. Z tabulek jasně vyplývá, že MF dávala zpravodajským textům popisujícím události Sametové revoluce každý den větší prostor. Aktuální události tedy nepřehlížela, ale

dostatečně o nich informovala.

Sekundárním cílem bylo zjistit, jak se vyvíjel postoj SSM k Sametové revoluci a jejím aktérům. ÚV SSM hned 20. listopadu zveřejnila v MF prohlášení, ve kterém zákrok policie odsuzuje a stojí na straně studentů. Na jejich straně stojí po celou dobu. Vysílá redaktory na jejich základnu, sleduje aktivitu stávkujících studentů vysokých škol, veřejně s nimi sympatizuje. Naopak jiný postoj zaujímá k OF. V tomto případě nelze opomenout podstatnou osobu, kterou je předseda ÚV SSM Vasil Mohorita. Mohorita na začátku OF podporoval, hned 21. listopadu na stránkách MF zveřejnil pátý dokument, které vydalo sdružení Most (viz kapitola 4.4). Následující dny MF informuje o aktivitách OF, především o manifestacích na Václavském náměstí, vyjednáváních s vládními činiteli či tiskových konferencích (srov. příslušné části podkapitol 4.4–4.7). Posun nastává v čísle z 27. listopadu, kdy je OF na stranách deníku otevřeně kritizováno (srov. příslušná část podkapitoly 4.10). Zjistila jsem, že ÚV SSM po celé sledované období zaujímá ke studentům všeobecně pozitivní přístup, zatímco k OF je jeho přístup kritický.

Tato práce přináší ucelený pohled na vývoj zpravodajské skladby deníku Mladá fronta v konfrontaci s událostmi prvních jedenácti dnů Sametové revoluce, tj. 17.-27. listopadu 1989. I když se jedná o relativně krátký úsek, deklaruji zásadní změny, kterými zpravodajství MF prošlo. Svou prací přispívám malým dílem ke studiu provozu médií během Sametové revoluce. Věřím, že nezůstane ojedinělým textem svého druhu, ale bude inspirovat další autory badatelských prací, kteří podobné téma rozšíří nebo na ně navážou.

Seznam zkratek

AV – Akademie věd

ČKD – Českomoravská Kolben Daněk

ČNR – Česká národní rada

ČR – Česká republika

ČSL – Československá strana lidová

ČSLA – Československá lidová armáda

ČSSR – Československá socialistická republika

ČSS – Československá strana socialistická

ČSSN – Československý svaz novinářů

ČST – Československá televize

ČTK – Československá tisková kancelář

DAMU – Divadelní akademie muzických věd

FAMU – Filmová akademie muzických věd

FS – Federální shromáždění

FSS MUNI – Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity

FSV UK – Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

KC – Koordináční centrum

KS – Komunistická strana

KSČ – Komunistická strana Československa

KSS – Komunistická strana Slovenska

KSSS – Komunistická strana Sovětského svazu

KV – Krajský výbor

MF – Mladá fronta

MFF UK – Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy

MSDS – Maďarská socialistická dělnická strana

MV – Městský výbor

MVR – Městská vysokoškolská rada

NDR – Německá demokratická republika

NF – Národní fronta

OF – Občanské fórum

OS – Okresní správa

PřF UK – Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SNP – Slovenské národní povstání

SSM – Socialistický svaz mládeže

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

ÚV – Ústřední výbor

VB – Veřejná bezpečnost

VPN – Veřejnost proti násilí

VŠ – Vysoká škola

ZO – Základní organizace

Anotace

Příjmení a jméno autora: Pourová Tereza

Název katedry a fakulty: Katedra žurnalistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Název bakalářské práce: Události 17.-27. listopadu v deníku Mladá fronta

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Petr Orság

Počet stran: 63

Počet příloh: 9

Počet titulů použité literatury: 17

Klíčová slova: Mladá fronta, Sametová revoluce, tisk, média

Charakteristika práce:

Bakalářská práce se zabývá historickými událostmi 17.-27. listopadu 1989 a jejich reflexí v příslušných číslech deníku Mladá fronta. V úvodních kapitolách přiblížím historický kontext konce osmdesátých let v Československu i v Evropě. Samotné jádro práce tvoří popis událostí jednotlivých dnů zvoleného období tak, jak je zaznamenali historici v odborné literatuře. Tyto události porovnávám s texty prezentovanými v paralelních vydáních Mladé fronty. Výsledkem je popis vývoje a proměny zpravodajské agendy tohoto periodika během prvních dnů Sametové revoluce.

Seznam literatury a pramenů

I. Literatura:

BENDA, Josef: *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2002*, Karolinum, Praha 2007. ISBN 978-80-246-1387-1.

BĚLINA, Pavel: *Dějiny zemí koruny české. II.*, Paseka, Praha 2003. ISBN 80-7185-606-1.

ECO, UMBERTO: *Jak napsat diplomovou práci*, Votobia, Olomouc 1997. ISBN 80-7198-173-7.

FILKA, Jaroslav: *Metodika tvorby diplomové práce*, Knihař, Brno 2002. ISBN 80-86292-05-3.

HANZEL, Vladimír, MÜLLEROVÁ, Alena a kol.: *Albertov 16:00. Příběhy Sametové revoluce*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2009. ISBN 978-80-7422-002-9.

HORÁČEK, Michal: *Jak pukaly ledy*, XYZ, Praha 2007. ISBN 978-80-7388-011-8.

HOŘEC, Jaromír, SÍGL, Miroslav: *Generace 45*, Riopress, Praha 1997. ISBN 80-85611-42-2.

Kolektiv autorů: *Deset pražských dnů*, Academia, Praha 1990. ISBN 80-200-0340-1.

KŘEN, Jan: *Dvě století střední Evropy*, Argo, Praha 2005. ISBN 80-7203-612-2

MISSLER, Jan: *Dva konce jedné hegemonie: Svobodné slovo, Rudé právo a 17.listopad 1989*, FSS MUNI, Brno 2007. Diplomová práce.

OTÁHAL, Milan, VANĚK, Miroslav: *Sto studentských revolucí: studenti v období pádu komunismu – životopisná vyprávění*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1999. ISBN 80-7106-337-1.

OTÁHAL, Milan: *Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968 – 1989*, Dokořán, Praha 2003. ISBN 80-86569-52-7.

PACNER, Karel: *Osudové okamžiky Československa*, 2.vyd., Albatros, Praha 2001. ISBN 80-00-00987-0.

SUK, Jiří: *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křižovatky jedné politické krize*, Prostor, Praha 2003. ISBN 80-7260-099-0

SUK, Jiří: *Občanské fórum. Listopad-prosinec 1989. 1.díl - události*, AV ČR, Praha 1997. ISBN 80-7239-000-7.

ŠANDEROVÁ, Jadwiga: *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách: několik zásad pro začátečníky*, Sociologické nakladatelství, Praha 2005. ISBN 80-86429-40-7.

ŽÁKOVÁ, Michaela: *První týden Sametové revoluce ve vybraných denících (Rudé právo a Svobodné slovo)*, FSV UK, Praha 2008. Bakalářská práce.

II. Internetové zdroje:

URL: <http://www.usd.cas.cz/cs/pracovnici/jiri-suk>

URL: <http://libpro.cts.cuni.cz/charta/>

URL: <http://www.charta2007.cz/>

URL: http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf

URL: [http://www.lidovky.cz/samizdat-typicky-projev-odporu-dno-
/ln_bezpravi.asp?c=A081112_100503_ln_bezpravi_bat](http://www.lidovky.cz/samizdat-typicky-projev-odporu-dno-
/ln_bezpravi.asp?c=A081112_100503_ln_bezpravi_bat)

URL: <http://www.blisty.cz/art/23779.html>

URL: http://opletal.skrvs.cz/index.php?page=jan_opletal

URL: [http://zpravy.idnes.cz/pripomente-si-udalosti-17-listopadu-1989-minutu-po-minute-
pij-/domaci.asp?c=A091116_120725_domaci_js](http://zpravy.idnes.cz/pripomente-si-udalosti-17-listopadu-1989-minutu-po-minute-
pij-/domaci.asp?c=A091116_120725_domaci_js)

URL: http://totalita.cz/1989/1989_1119.php

URL: http://totalita.cz/1989/1989_1120.php

URL: http://totalita.cz/1989/1989_1121.php

URL: http://totalita.cz/1989/1989_1122.php

URL: http://totalita.cz/1989/1989_1126.php

URL: [http://www.ct24.cz/demokracie-rok-prvni/73489-mraziva-letna-komunistum-
definitivne-odzvonilo/](http://www.ct24.cz/demokracie-rok-prvni/73489-mraziva-letna-komunistum-
definitivne-odzvonilo/)

III. Prameny:

Mladá fronta, roč. 45, č. 272, 18.11.1989

Mladá fronta, roč. 45, č. 273, 20.11.1989

Mladá fronta, roč. 45, č. 274, 21.11.1989

Mladá fronta, roč. 45, č. 275, 22.11.1989

Mladá fronta, roč. 45, č. 276, 23.11.1989

Mladá fronta, roč. 45, č. 277, 24.11.1989

Mladá fronta, roč. 45, č. 278, 25.11.1989

Mladá fronta, roč. 45, č. 279, 27.11.1989

Mladá fronta, roč. 45, č. 280, 28.11.1989

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Proměna zpravodajské skladby v MF.....	43
Tabulka č. 2: Proměna zpravodajské skladby hlavních stran v MF.....	44

Seznam příloh

Příloha č. 1: Hlavní strana MF z 18. listopadu 1989

Příloha č. 2: Hlavní strana MF z 20. listopadu 1989

Příloha č. 3: Hlavní strana MF z 21. listopadu 1989

Příloha č. 4: Hlavní strana MF z 22. listopadu 1989

Příloha č. 5: Hlavní strana MF z 23. listopadu 1989

Příloha č. 6: Hlavní strana MF z 24. listopadu 1989

Příloha č. 7: Hlavní strana MF z 25. listopadu 1989

Příloha č. 8: Hlavní strana MF z 27. listopadu 1989

Příloha č. 9: Hlavní strana MF z 28. listopadu 1989

myslíme si, že...

Společně s námi... (text about collective work and the 1989 election process)

víkend ve sportu

- V OLOMOUCI zapomení domácí fotbalisté, že se hraje devadesát minut
- HOKEJOVÁ DUKLA JHLAVLA jede - pět bodů (a v neděli se představí)
- CHODEC MRÁZEK nejlepší atletem roku
- V NOVÉ YORU Šuková nemá čas na další sportovní zpravodajství na str. 5 a 6.

20 LISTOPAD 1989 ■ ROČNÍK XLV ■

pondělní mladá fronta

50 HALERŮ ■ ČÍSLO 273 (14 016)

Postupni konto

Česká Budějovice (Přib),... (text about the account and its history)

KOLEKTIV ZE SVITU ZVÍTEJIL V AKCI 2000+1 AIP

PROGRAM KRESLÍ BOTY

Tiše velké bylo ráno... (text about the boot-making program and the collective's success)

SPOLEČNÉ PROHLÁŠENÍ

Praha. — Za části předsedy OV SSM v... (official statement from the SSM executive board regarding political and social conditions)

Obchodní hvězda

Byla to burza... (text about the stock exchange and economic conditions)

Krasavec z ulice Veverí

Byly to tři... (text about the reconstruction of the Veverí street)

Salina táhne

Salina známá... (text about the Salina railway and its significance)

minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Činám si představit, jak...

Činám si představit, jak... (short news snippets)

Rozhozené síť družstevní PRAHA BYLA 4

MEKKOU ARCHITEKTŮ 3

21 LISTOPADU 1989 ■ ROČNÍK XLV ■

úterní

50 HALERO ■ ČÍSLO 274 (14 017) ■

PROHLÁŠENÍ SEKRETARIÁTU ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU SSM

Bez megafonu, k lidem

JEDNÁNÍ VLÁD ČSSR, ČSR A SSR K událostem 17. listopadu

NEZ WYSLI NA WACLA AK

ZAHRAJNICÍ TISK O SITUACI V PRAZE

V NDR SE PŘIPRAVUJÍ DALŠÍ REFORMY

JIHOAFRIČKÁ REPUBLIKA MENÍ SVOU TVAR? 5

Před losováním MS kopané 8

Vasil Mohorita: „Jednoznačně podporuji studenty.“

Bez megafonu, k lidem

„Už je tady!“ skandovaly ve valí pro Mohoritu megafon, který mnohokrát po šesti hodině ve čtení souboru Václava. Vasil Mohorita, předseda DV SSM, doprovázen několika mladými muži z DV SSM a stávkovými výborci, vstoupil do budovy zasedání s rukama za zády vstoupil po stupních podzemní železniční stanice. Pod několika událostmi bylo vyvoláno několik výborů na výrovných schůzkách, by se jednání mohlo uskutečnit.

Pokračování na str. 2

JEDNÁNÍ VLÁD ČSSR, ČSR A SSR

K událostem 17. listopadu

Praha. — Vlády ČSSR, ČSR a SSR se na své mimořádné plenární schůzce zabývaly událostmi, které nastaly po studentských manifestacích k večeru 17. listopadu 1989. Seznámily se se zprávou o průběhu pátých a následujících dnů.

Vlády trvale usilují o odložení realizaci společenských a demokratických, o zlepšení sociálního života v dosavadní historii země. Konečně, k tomu došlo v posledních dnech v Praze.

Pro realizaci rozsáhlého programu přestavby a demokratizace společnosti je rozhodující aktivní podpora vědu lidí včetně mládeže. Proto nás tak zapojování pokusy narušovat pořádek, vyvolávat nedůvěru k činnosti vlády a k socialistickému režimu, které přestávají být v rozporu se skutečnými zájmy lidí této země.

Přestavba pro nás znamená i řešení výše uvedených problémů. Iniciativy a připomínky, které mohou pomoci k řešení těchto problémů a určitých, jsme přitom jednoznačně pro politické řešení existujícího problému. Ta se ale nedají hledat v atmosféře emoci, větší a protisocialistických výstupů, jak, i když tomu došlo v posledních dnech v Praze.

Jsme pro čestnou a pozitivní politiku. Odmítáme protiprovozkou, Nechceme ji cestou konfrontací, kterou se nám pokoušejí učinit protisocialistické živly vnútri. Žádá na vládu v pravém smyslu však nemáme trpět protisocialistické a zákony a smlou. Trvalo vždy ČSSR, ČSR a SSR souhlas s uplatněním zájmů lidí této země.

Pokračování na str. 2

PRŮJEDNÁNÍ NA PRAŽSKÉM HRADĚ

protesty a o posazení míru a bezpečnosti ve světě.

U „horhého“ telefonu má službu tajemnice Vladka Mejstříková. Na některých fakultách drží iniciativu svobodné svazky, například na fakultě všeobecného lékařství je svazek ve sístváku výboru, stávkovného všeobecného náinní, dodává V. Mejstříková.

O půl druhá se zda, že na Václavském náměstí bude pivo. Ochlivil později přichází neovládná zpráva z Orlině z Klánské republiky R. Madrigalem Nietem. Oba ministři si vyměnili názory na mezinárodní situaci a dále se informovali se o jejich vnitropolitické vývoji.

Rodrigo Madrigal Nieto zavítal včera dopoledne do Národního parku na Zlaté v Praze.

J. Johannes a R. Madrigal Nieto podepsali včera v Praze výroční přílohu spolupráce na let 1989-1994.

Pokračování na str. 2

DO PŘEVÁBY

Praha. — Po vzájemné dohodě mezi DV KSC a DV jednotné straně Německa se odvíjí na poslední dobu pracovního setkání tajemníka Německa a předsedy státní rady NDR Igna Krenz v ČSSR.

Mezi mladými se přece poslední dobou hodně říká, třeba o tom, že se bude zdražovat. Je to pravda? Není to pravda? Nevidíte se, že rodina se dvěma dětmi a jedním platem by jasnou a věrohodnou odpověď na zmíněné otázky uvítala.

IIVO NOVAK, 22 let, herec Divadla J. S. K. Neumannova v Praze. Momentálně je to nejlepším slánským lidem vydělán nastává situace, konstruktivní řešení, aby se dalo jednat s lidmi, kteří za to všechno odpovídají. Abychom nemovali s chlovrům zdi. Aby už se nemohli opakovat dřívější příběhy. By to je třeba okamžitě zastavit a začít jednat jako lidi! Přistoupit na dialog, o kterém se moc mluví, ale kde nic tu je.

LIDA HOZDVOVÁ, 43 let, redaktorka nakladatelství Albatros, Praha. Nevidíte se všeho ještě si přála, aby už se nikdy nepokoujeli události přehodit na nás, aby už se nikdy nepokoujeli události přehodit na nás, aby už se nikdy nepokoujeli události přehodit na nás.

CO JE PRO VÁS V TĚTO CHVILI NEJDŮLEŽITĚJŠÍ? KVALI JSME SE VČERA:

MICHAL JÁNSKÝ, 23 let, student v Českých Budějovicích. Včera jsem byl na nějaké schůzce, kde se odpovídá za záchán na ústřední předseda v Praze 17. listopadu a jak bude pokračovat.

JITKA PECHOVÁ, 32 let, žena v mateřské dovolené, Brno. Ouspokojení dvojitá, včera jsem odpovídala za záchán na ústřední předseda v Praze 17. listopadu a jak bude pokračovat.

LIDA HOZDVOVÁ, 43 let, redaktorka nakladatelství Albatros, Praha. Nevidíte se všeho ještě si přála, aby už se nikdy nepokoujeli události přehodit na nás, aby už se nikdy nepokoujeli události přehodit na nás.

MINUTY NÁŠHO ČASU

MUD. ROMAN GREGOR, 29 let, lékař, KUNZ Ostrava, Ostrava. Nebyl jsem při pravdu, ať je jakkoliv, a mlt toleranci pro pravdu těch druhů.

VLADIMÍR MIŠAUER, 18 let, student VUT Brno, fakulta technická, Gnitwaldov. Píli bych si, aby se všechny nahromaděné problémy, které možná nevhodně vyvolily demonstracemi, byly řešeny, aby něco dřív neodezly do ztracena.

MIROSLAV POŠVIC, 28 let, výtvarník, Praha. Aby člověk sám v sobě dokázal najít tu správnou věc, ten správný pocit, tu správnou pravdu, odhodlání a odvahu, aby skutečně vědomí prošlo. Tohle v sobě právě hledám. A ještě jednu věc bych chtěl, aby se rychle ve vztáhy přehodily význam, některým slovům. Těchto slovíček: poctivost a čest.

Slava vzduch / Jaké jsou drobné / Slova a pocity Z. Hojdové

22 LISTOPAD 1989 ■ ROČNÍK XLV ■

středeční

50 HALERŮ ■ ČÍSLO 275 (14 018)

7 17

VŠUDE SE PÍŠE O PRAZE DÁLNICNÍ VELKOZLODEJ ODSOUZEN NA TRÍ TISÍCILETI ODSOUPIL ZASTANCE VODNÍHO DILA V MLR

Hlášení o sijnosti cesty do Itálie

Setřeni přičin

Na základě dotazů představených představitelů vlády ČSSR a zástupců generálního prokurátora a justiční republiky přišel v úvodu listopadu 1989. a záznam a tím i je- na stránce 2

U M. Jakeše

Generální tajemník KC M. Jakeš přijal v úvodu listopadu 1989. a záznam a tím i je- na stránce 2

Stav zraněných

Podle sdělení ministr zdravotnictví a sociálních věcí v úvodu listopadu 1989. a záznam a tím i je- na stránce 2

ZE ZASEDÁNÍ MV KSC V PRAZE

O současném stavu věcí v úvodu listopadu 1989. a záznam a tím i je- na stránce 2

ATMOSFÉRA NA VYSOKÝCH SKOLÁCH: NECHCEME ŽADNÉ NASILÍ

Posluchárny ve stávce

Záruka kolem položené vypukl v úvodu listopadu 1989. a záznam a tím i je- na stránce 2

L. ADAMEC SE SETKAL S PŘEDSTAVITELI OBČANSKÝCH KRUHŮ

PŘIJEMEME KAŽDOU DOBRŮ RÁDU

Práha. — Předseda vlády ČSSR Ladislav Adamec se v úvodu listopadu 1989. a záznam a tím i je- na stránce 2

MVR SSM PRAHA: DISTANCUJEME SE OD PROVOKATIVNÍCH PROHLÁŠENÍ ISME PROTI NÁS LÍ

Práha (žsk. rd). — Dvaasobem v úvodu listopadu 1989. a záznam a tím i je- na stránce 2

Mimofradně zasedání vlády ČSR

Práha. — Vláda ČSR se v úvodu listopadu 1989. a záznam a tím i je- na stránce 2

NA ADRESU ŮV KSC

Práha. — Na adresu ústředního v úvodu listopadu 1989. a záznam a tím i je- na stránce 2

minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času

Co je pro vás v tuto chvíli nejdůležitější ptali jsme se včera:

- **MIRCELA SIVEROVÁ, Mgr. Praha:** Všechno má své, ale věstí k něčemu pozitivnímu, měly by se předsedat další pracující a odborníci. Proč nestát v tom jen studenti a učitelé. Za nejdůležitější pokládám, aby se naplnilo to, které jsem viděl na Václavské: Nechme vládu jen jedné strany.
- **JAN PERŮČEK, herec, Praha:** Odporuji slyšet Bernarda Shawa: Náš cíl je stát se jako tybín. Závazně jednat, naučit se říci na zem jako jedli.
- **ADOLF BRANALD, spisovatel, Praha:** Želí bych, že nejdůležitější je starost o obava o to, aby naše země byla vzpurná pro demokratický lidem vyznačeno.
- **MARYA PROKOPOVÁ, v doměnoči, Praha:** Mám dvě malé děti, takže se bohužel trochu bojím. Ale zároveň jsem odlišná, že se nepřekážím žádnému zástupci. Želí bych, že nejdůležitější je starost o obava o to, aby naše země byla vzpurná pro demokratický lidem vyznačeno.

má také záležitosti jakékoliv akce. Držim vám palce, i když je pro mě trochu překvapující, že svažiči se takhle bozavně zachoval. Už jsem byl skeptický, že budete, myslil to vážně. Dnes přemluvil babičku, aby pomohla a pájdu také. Protože to pokládám za nejdůležitější.

- **VÁCLAV NOVÝ, důlník, Ferona Maletka, Praha:** Když jsem v kaučoval, hleďel v seznamu telefonní číslo Miade tróny, abych vám zavolal, že se nejdůležitější pokládám děst na demonstraci, tak mě vyhodil. Na své názory jsem tu slyšel výšech výměnů a výhrůžky, že pájdu doum bez poměru a že věbec přijdu o práci. A přemluvil mi při bodu strážník, dokud se neuklidním.
- **JAROMÍR KLEMEŠ, hudebník, Praha:** Postavit se naproti neoslouově proti jakémukoli násilí. To by měl mít na zřeteli občané strany!
- **JINDRA MACOUN, kritik Vy- skumného ústavu pro zdělovací techniku, Praha:** Abychom se všichni chováli jako lidé, i když máme navzájem různé názory. Aby se vše řešilo diskut, aby se zásadně mluvila čistá pravda.
- **JAROSLAV HOLDOUBEK, básník, Praha:** Je smutné až tragické, že se povodim přislušnost k národu stimuloje až po udělošnost na Národní třídě. Život je však boj. A tak si myslím, že teď je odlišně zřetelně rozlišovat čistou od ště. nevstupovat do dialogu, nezámlaň o to říci, zvláště pak, neřekat tomu, s čím neouslovím a sloopně tudit, za čím se zapome.
- **VIT LACHŮTEK, Radý Letov, dělník-šasačnický, Dvůrkův st. naproti pravdu o tom, co a jak se stalo v páteř i Praze. Naproti tomu, že jsem se zájem o to, co vědím na mladých lidí v těchto dnech tak opravdově protivil, i já jsem pro demokratický pro dialog, skutečnou přestavbu... a samozřejmě**

- **JUDR. KLÁRA ŠAMKOVÁ, práv- níčka, Praha:** Zachování svobody projevu, svobody sdělovačích prostředků, uvědomit si, že žít názory všech lidí.
- **JOSEF BRASNA, 35 let, ústav zvéde Energetický střežnostník, k. p. Skoda Píseň:** Současná situace je logickým výsledek nacističnosti, že dlouhá léta nebyl v naší společnosti veden žádný opravdo- vý dialog s mladými lidmi. Jsem ale přesvědčen, že možnost k němu existuje, a proto se plně stavím za Prohlášení sekretariátu ŮV SSM i za pondělní výstupení před- sedy ŮV SSM Vasilu Mohority při demonstraci na Václavském náměstí v Praze. Vše chápu tak, že jsem vlastně i jednonárodné stá- visko, ve kterém je jasně patrná nedůvěra zájem o to, co vědím na mladých lidí v těchto dnech tak opravdově protivil, i já jsem pro demokratický pro dialog, skutečnou přestavbu... a samozřejmě
- **JUDR. KLÁRA ŠAMKOVÁ, práv- níčka, Praha:** Zachování svobody projevu, svobody sdělovačích prostředků, uvědomit si, že žít názory všech lidí.
- **ONDRJEJ NEFF, novinář a spivovatel, Praha:** Je moc dobré, že máme nějakou vládu. Jsem rád, že je v nás nějaká vůle, že se někdo pokusí o budoucnost republiky. Teď je ale třeba, aby se dialog přenesl z ulice kam patří do parlamentu, do vlády, do těch míst, kde se zásadně rozhoduje. Hra na dílo sklonění, nařada je nutné bo skutečné věst.
- **Doc. dr. STANISLAV FERNER, ČSR, děkan FZ UK, Jde mi o pokračování konstruktivního a smys- luplného dialogu se stádnými, kte- řých by přílopi k uřichovením ob- novení práce fakulty jako moder- ní školy univerzitního typu. Spa- žím se, i když se střetávám s pře- chý, četit směřovat a rozho- duvovat zcela racionálně a vědo- mině perspektivně, plně, které jsem si vytvářil po té, co jsem byl před několika měsíci zvolen do funkce děkana. (MF)**

58

STUDENĚ NEVSEDNĚJÍ PROGRAM! ■ ZAHRAJNÍČNÍ TISK O NÁS
MAJÍ RÁD 33 V DIVADLECH! ■ E. KRENZ: PŘICINY
4 ■ KRIZE DŮVĚRY LIDU ■ 5 ■ Stanoviska ze závodů,
SAVADOR: ■ 6 ■ podniků, škol, institucí
NAPĚTÍ V HOTELU SHERATON

23 LISTOPAD 1989 ■ ROČNÍK XLV
Čtvrtěční
 50 HALERO ■ ČÍSLO 276 (14 019)

mladá fronta

Dělníci, jděte za vámi

23. listopadu 1989 ■ ROČNÍK XLV ■ ČÍSLO 276 (14 019)

Z DENNÍHO PROGRAMU VYSOKOSKOLÁKŮ: MITINKY, VÝJEZDY, BRIGÁDY

Přijeti na Hradě

Praha. — Prezident ČSSR Gustáv Husák přijal včera na Pražském hradě v soustavě s předstávkou porotčevního listinu nového míromědného a zahraničního velvyslánce Nikaraguzské republiky v ČSSR Meyra Passa a jeho manželku.

Plná podpora

Praha. — Výbor pro stranickou práci v ČSSR včera na svém mimořádném zasedání za přítomnosti svého předsedy K. Urbánka projednal současnou politickou situaci v ČSR. Plně podporuje vystoupení generálního tajemníka ÚV KSČ M. Jeleny, v němž je realisticky uvažována i o překonání současných složité situace v naší zemi.

Žít vpravdě s národem

V šestidni hodin se v Praze na Václavském náměstí a v přílehlých ulicích sešlo opět lidové shromáždění. Především se jednalo o lidi, kteří byli často a správně nebylo k hradu. Lidé uvítali fakt, že do centra naší země přijela i Československá televize.

Kredit je i odpovědnost

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Zjednáni vlády SSR

Bratislava. — Vláda SSR na včerejším zasedání projednala mj. rozpracování návrhů ÚV KSČ, ÚV KSS a vlády ČSSR k dalším rozvoji čs. vypořádání vzájemných vztahů v nejbližších letech.

Z PŘEDSEDNICTVA ÚV NF ČSSR

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru Národní fronty ČSSR se 22. listopadu 1989 na svém řádném zasedání pod předsedáním generálního tajemníka ÚV KSČ Gustáva Husáka projednalo aktuální politickou situaci a přijalo k ní prohlášení. Vyšlo o diskuse před XVIII. sjezdem. Zároveň předsednictvo projednalo návrh na svolání komise KSČ a Národní fronty pro přípravu nové ústavy.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Průběh jednání zasedání ÚV KSČ

Praha. — Předsednictvo ústředního výboru KSČ se na svém včerejším zasedání zabývalo současnou vnitropolitickou situací a rozhodlo zvolit komunistické ústřední výboru KSČ za předsedu Čestmíra Šimona na období 24. listopadu tohoto roku.

Newspaper page layout for MF (Mladá fronta) dated November 25, 1989. Includes headlines like 'Mimořádně zasedání ÚV KSČ', 'Václavské náměstí opět dějištěm masové demonstrace', and 'Požadují zahájit dialog'. Features a large photo of a protest and various columns of text, including 'Kronika dne' and 'Venkovské vydání'.

27 LISTOPAD 1989 ■ ROČNÍK XLV ■

pondělní

50 HALÉRO ■ ČÍSLO 279 (14 022) ■

Pravděpodobně

Obrovské, dosud nevidané demonstrace v Praze na letně

Důvěra i nedůvěra statistiků

SOBOTA V KRAJCH

Rány pod pás

Pokračování dialogu

Premiér plní slovo

Posouzení situace

Blesková komunistická vláda

Z celopražského aktivity

CO OČEKÁVÁME OD BUDOUCNOSTI?

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

Důvěra i nedůvěra statistiků

Práha. Více občanů kolků lidí se sáhlo v sobotu ve dvě hodiny dopoledne v Praze za letenskou pláň na demonstraci, vedenou Odborem národního fronty. Přítelna této demonstrace Odbor národního fronty formálně tvořila věta demonstrace Odbor národního fronty během pátečního večera.

V úvodu jednání promluvil člen Odboru národního fronty M. Mohr, který se v úvodu svého projevu obrátil na účastníky demonstrace. Mohr řekl, že demonstrace je výrazem občanské odpovědnosti a že účastníci demonstrace mají právo vyjádřit své názory na současnou situaci v zemi. Mohr řekl, že demonstrace je výrazem občanské odpovědnosti a že účastníci demonstrace mají právo vyjádřit své názory na současnou situaci v zemi.

SOBOTA V KRAJCH

Demonstrace občanů hlavního města SSR BRATISLAVY pokračovala sobotou ráno v 10 hodin v sálech městského výboru během sobotního shromáždění rovněž vyhlášených zúčastněním ve vedoucí KSC, omluvili se ČSLA za to, že ji převládá občanská, což způsobila podstatnou uniformu a oznamují, že stávka studentů pokračuje, že se budou účastnit ve svém vystoupení zúčastněním následně společníci příbramské univerzity, že po jednání představitelů DV KSC, aby se distancovali od volebního závěru z roku 1988 a rozšli se s Tuzemskem.

Mezi pražskými herci, kteří promluví ke shromáždění na daném, byl i představa DV KSC Di. Mohr vlnou představitelů v Praze na Vinohradech i Frábež, kteří se účastní shromáždění. Mohr řekl, že demonstrace je výrazem občanské odpovědnosti a že účastníci demonstrace mají právo vyjádřit své názory na současnou situaci v zemi.

DELEGATE ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU NF ČSSR A VLÁDY ČSSR SE SETKALA S OBCANSKÝM FÓREM

Pokračování dialogu

Práha. — V Obecném fóru v Praze se večer uskutečnil setkání delegace ústředního výboru NF ČSSR a vlády ČSSR vedené předsedou vlády ČSSR L. Adámcem a představiteli Občanského fóru v čele s V. Havlem.

V. Herman, předseda liboňského KV NF, J. Šanda, tajemník ÚV ČS, strany socialistické, Z. Vokrobátský, místopředseda Výboru ČS, vedoucí pro lidská práva a humanitární spolupráci a J. Mezl, okresní pracovník KV řady ÚV.

Pokračování na str. 4

Premiér plní slovo

Na nedělní celostátní konferenci SSM se předseda federální vlády ČSSR zúčastnil a vyjádřil své stanovisko k současným událostem. Mohr řekl, že demonstrace je výrazem občanské odpovědnosti a že účastníci demonstrace mají právo vyjádřit své názory na současnou situaci v zemi.

Posouzení situace

Práha. — V nedělní dopoledne se v budově DV KSC v Praze sešli zástupci DV KSC a Odboru národního fronty. Mohr řekl, že demonstrace je výrazem občanské odpovědnosti a že účastníci demonstrace mají právo vyjádřit své názory na současnou situaci v zemi.

VYSTOUPENÍ KARLA URBÁNKY V TELEVIZI

Socialismus, ale bez chyb

Práha. — Generální tajemník DV KSC Karol Urbánek v sobotu vystoupil v Československé televizi v rámci programu: souhrnný záznam z celopražského shromáždění. Mohr řekl, že demonstrace je výrazem občanské odpovědnosti a že účastníci demonstrace mají právo vyjádřit své názory na současnou situaci v zemi.

Vešle osazenstvo

Mládež fronty

Viada rozhodla

Práha. — Na zasedání rozhodnutí se účastní mimořádného shromáždění vlády, kterou řídil její předseda L. Adámec, okamžitě začala rozpravou se zástupci občanských organizací, vstoupili místopředseda vlády ČSSR K. Jurek, místopředseda vlády ČSSR J. Jurek, místopředseda vlády ČSSR M. Čížek a místopředseda vlády ČSSR M. Čížek. Mohr řekl, že demonstrace je výrazem občanské odpovědnosti a že účastníci demonstrace mají právo vyjádřit své názory na současnou situaci v zemi.

Z PING-PONGU DOTAZ

Co bylo důvodem dopisu, jímž L. Adámec 20. 10. obléhl M. Jakešovi, jak zaměřilo na začátku října, aby se zúčastnil DV KSC, resignaci na funkci ve vládě i DV?

M. Pavek je nutno rozlišovat mezi vystoupením L. Adámcem na zasedání DV a aktem demise z lidové vlády. Podle M. L. Adámcem zůstává předsedou federální vlády. Do té doby, než dojde k dalšímu politickému rozhodnutí, platí, že v případě záměru odejít z obou funkcí odchází. Mí řekl, že toto rozhodnutí platí v osobních ohledech. Odrážel jeho neobdobí s pomalým postupem přestavby v ústřední politické přestavby v tom směru.

Z celopražského aktivity

PŘEDSEDU ZÁKLADNÍCH ORGANIZACÍ KSC

Práha. — Celopražské aktivy předšedů DV KSC začaly své jednání v sobotu ráno ve Slezském sále Paláce kultury v Praze. V průběhu jeho jednání se dostavili na zasedání účastníci i generální tajemník DV KSC K. Urbánek.

Člen představenstva DV KSC, vedoucí tajemník MV KSC v Praze M. Štěpán v úvodu informoval o práve skončeném mimořádném zasedání DV KSC. Dobře víte, že situace je mimořádně vyjádřena. Není sice mimořádně vyjádřena, že se budeme předávat jednotlivé úkoly. Doba začala postupovat okamžitě, podle konkrétních podmínek jak samé zbrodnosti situaci, uvedl M. Štěpán.

CO OČEKÁVÁME OD BUDOUCNOSTI?

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

CO OČEKÁVÁME OD BUDOUCNOSTI?

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

minuty našeho času

Tabli za jeden | Ruce a mozky, přirození spojenci | Komentář Pravdy: STUDENTI ROZBUŠKOU NA HORLAVÉ PÓDE | Sport pro všechny, OBNOVA!

28 LISTOPAD 1989 ■ ROČNÍK XLV ■

úterní

50 HALERO ■ ČÍSLO 280 (14 022) ■

mladá fronta

E. URBÁNEK MEZI HAVÍŘI NA KLADSKU

Stojíme na křižovatce

Blanoprání

Chronika dne

NEJEDNĚ ČESTI

OPROSTĚNÍ

SVOLÁN MIMOPRÁDNÝ SJEZD KSC

SCHŮZE PŘEDSEDNICTEV

Dnes naposled?

Nepobledla rudá záře?

ZE ZPRÁVY PŘEDSEDNICTVA ÚV KSC, PŘEDSEDNĚME GENERALNĚM TAJEMNĚM ÚV KSC E. URBÁNKEM NA MIMOPRÁDNĚM ZASEDÁNÍ ÚV KSC 26. 11. 1989

HLAVNÍ OKOL: KADROVÉ OTÁZKY

VACLAVSKÉ NÁMĚSTÍ, OBČANSKÉ FORUM - STAV KA ŽACONICIA; STUDENTI - MY POKRACUJEME!

minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času • minuty našeho času